

Varsinais-Suomen
Maakunta
ennuste
vuodelle 2020

 Yrittäjät
VARSINAIS-SUOMI

1. Varsinais-Suomen Maakuntaennuste 2020

1.1. Talouden kasvu jatkuu Varsinais-Suomessa

Vuoden 2020 Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen tulokset osoittavat, että varsinaissuomalaiset yritykset odottavat edelleen tänä vuonna sekä liikevaihtonsa, kannattavuutensa, henkilöstömääränsä että investointiensä kasvavan. Kasvuodotuksia kuvaavissa saldoluuvuissa on kuitenkin pieni lasku viime vuoteen verrattuna, mikä tarkoittaa, että yrittäjät arvioivat kasvun hidastuvan hieman viime vuodesta.

Vuoden 2020 Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen pohjana oleva kysely tehtiin 1.-15.11.2019 Internet-kyselynä suomen ja ruotsin kielillä. Kutsu kyselyyn lähetettiin sähköpostilla Varsinais-Suomen Yrittäjien niille 7 308 jäsenelle, jotka ovat antaneet sähköpostiosoitteensa Varsinais-Suomen Yrittäjien käyttöön. Vastaukset saatiin 744 yrittäjältä eli kyselyn vastausprosentti on tänä vuonna 10,2 prosenttia. Kyselylomake sisältää vuosittain toistuvien vakiokysymysten lisäksi vaihtuvia, yrittäjille ajankohtaisia joko valtakunnallisesti tai paikallisesti mielenkiintoisia aiheita.

Varsinais-Suomen Maakuntaennuste laaditaan vuosittain siten, että tulokset voidaan esitellä mahdollisimman tuoreina heti vuoden alussa. Maakuntaennusteessa tuloksia tarkastellaan maakunnan, seutukuntien ja kuntien tasolla eri toimialoilla ja yrityskokoluokissa.

Maakuntaennusteen vastaajien profiileissa on vuosittain vain pieniä muutoksia. Tyypillisiin kyselyyn vastannut yritys on, kuten aiempinakin vuosina, 2-9 henkilöä työllistävä Turun seudulla toimiva palvelualan yritys. Alle 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä edustaa 84 prosenttia vastaajista. Varsinais-Suomessa toimivista yrityksistä 99,8 prosenttia on pk-yrityksiä. Tämä vastaa maan keskiarvoa.

Kymmenen eniten vastauksia kerännyttä kuntaa ovat Turku, Salo, Kaarina, Raisio, Parainen, Lieto, Naantali, Loimaa, Laitila ja Uusikaupunki. Jokaisesta 27 varsinaissuomalaisesta kunnasta tuli tänä vuonna vastauksia Maakuntaennusteen kyselyyn.

Vuoden 2020 Maakuntaennusteessa mukana olevien yritysten profiili:

(Suluissa muutokset prosenttiyksiköissä viime vuoteen verrattuna)

Sijainti:	
Turun seutu	62 % (-1)
Salon seutu	13 % (-1)
Vakka-Suomi	10 % (+2)
Loimaan seutu	9 %
Turunmaa	7 % (+1)
Toimiala:	
Palvelut	45 %
Kauppa	14 % (-2)
Rakentaminen	18 % (+1)
Teollisuus	11 % (+1)
Kuljetus	6 %
Maa-, kala- ja riistatalous	3 %
Tietotekniikka	3 %
Työntekijämäärä:	
Yksinyrittäjät	35 %
Erittäin pienet yritykset (2-9)	49 %
Pienet yritykset (10-49)	13 %
Keskikokoiset ja suuret yritykset (50-)	3 %

Varsinais-Suomen Yrittäjät on vuodesta 1993 lähtien kartoittanut jäsenkuntansa arvioita uuden vuoden suhdanneodotuksista. Vuodesta 1999 lähtien Osuuspankit ovat olleet yrittäjäjärjestön yhteistyökumppanina Maakuntaennusteen toteutuksessa. Maakunnan merkittävin yrittäjäpankki, Osuuspankki, tuo Maakuntaennusteen laatimiseen asiantuntemuksensa muun muassa rahoitus- ja vakuutusasioissa. Tämänkertainen ennuste on jo 21. Osuuspankkien ja Yrittäjien yhteistyönä syntynyt raportti ja 27. Varsinais-Suomen Maakuntaennuste kautta aikojen.

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen toteuttamissuunnitelman on laatinut alun perin Turun kaupparakorkeakoulun PK-Instituutti. Kyselyn toteuttamisesta ja viestinnästä vastaa Varsinais-Suomen Yrittäjien ja Osuuspankkien kumppanina Eurofacts Oy.

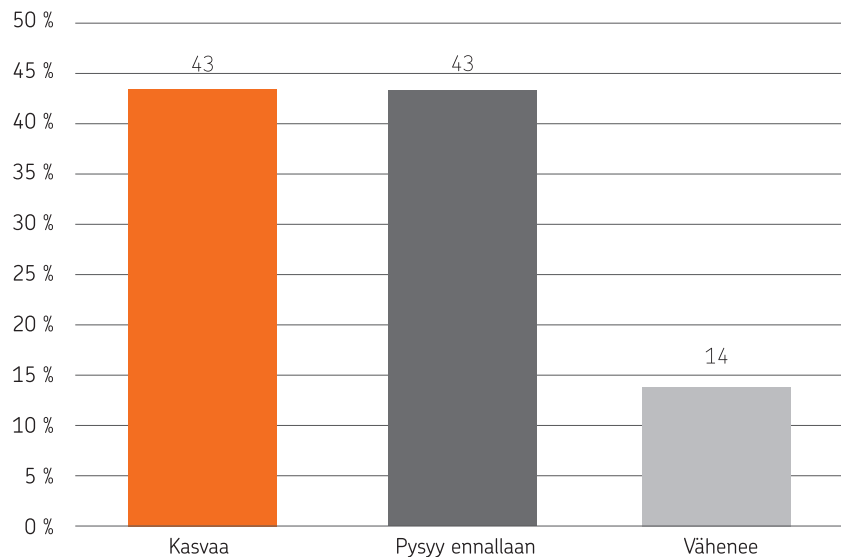
Varsinais-Suomen
Maakunta
ennuste
vuodelle 2020

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen
julkaisevat

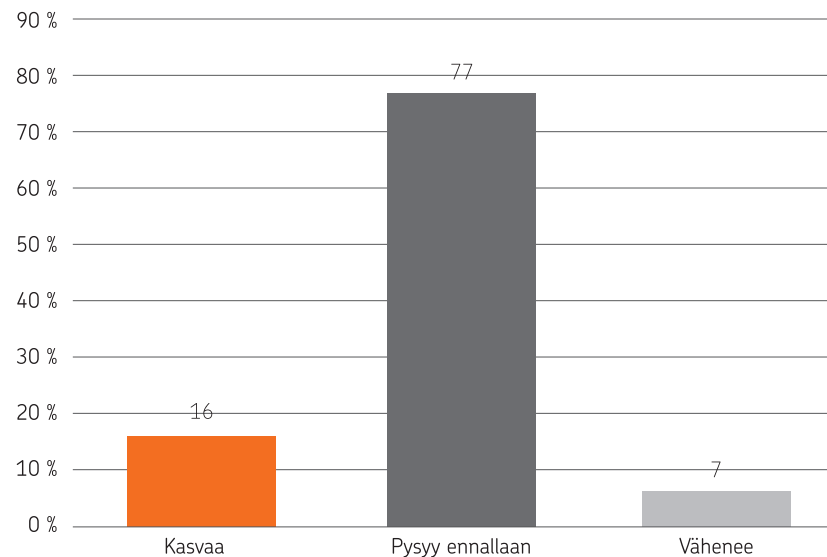
Varsinaissuomalaisien yritysten talousodotukset vuodelle 2020

Liikevaihto-odotukset

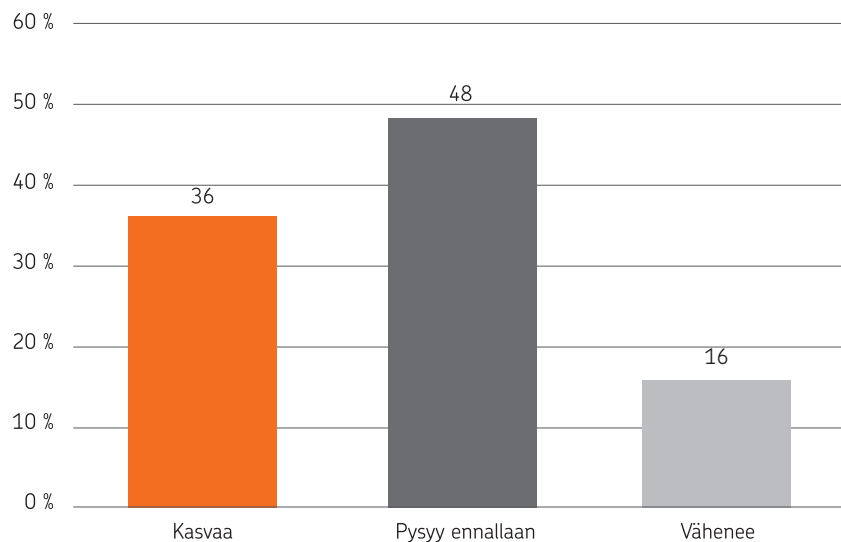
Liikevaihto-odotusten saldoluku on tänä vuonna 29 – muutos viime vuodesta -5 yksikköä.

Henkilöstön määrän odotukset

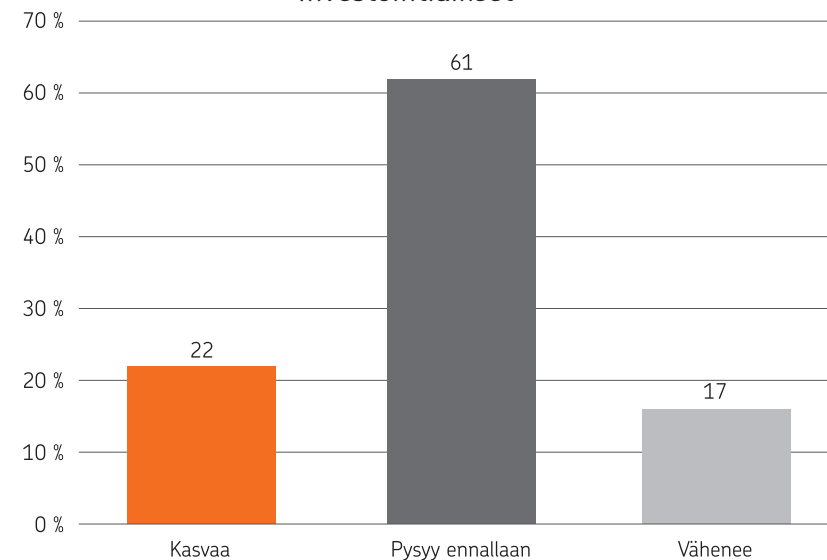
Henkilöstön määrän odotusten saldoluku on tänä vuonna 9 – muutos viime vuodesta -4 yksikköä.

Kannattavuusodotukset

Kannattavuusodotusten saldoluku on tänä vuonna 20 – muutos viime vuodesta -1 yksikkö

Investointiaikeet

Investointiaikeiden saldoluku on tänä vuonna 5 – muutos viime vuodesta -1 yksikkö.

2. Yrittäjien talousodotukset Varsinais-Suomessa vuonna 2020

2.1. Varsinais-Suomi on edelleen hyvässä vireessä

Varsinaissuomalaisten yritysten talousodotuksissa on pieni lasku viime vuoteen verrattuna. Kasvu varsinaissuomalaisissa pk-yrityksissä kuitenkin jatkuu, mutta hitaampana kuin viime vuonna. Viime vuonna laskuun kääntyneet talousodotukset ovat tänä vuonna vielä aavistuksen viimevuotista heikommat. Viiden viimeisen vuoden tarkastelussa varsinaissuomalaisten yritysten talousodotukset ovat kuitenkin korkeammalla kuin vuonna 2016, jolloin käynnistyi viime vuonna taitunut kahden vuoden kasvuputki.

Liikevaihto-odotusten saldoluku 29 on laskenut viime vuodesta 5 yksikköä. Edelleen suurin osa yrittäjistä ennakoii liikevaihtonsa säilyvän vähintään ennallaan ja vain 14 prosenttia ennakoii liikevaihtonsa laskevan. Kannattavuusodotuksissaan yrittäjät ovat lähes viimevuotisella tasolla, kun saldoluvussa 20 on ainoastaan 1 yksikön lasku. Täna vuonna kannattavuutensa paranemista ennakoii 2 prosenttiyksikköä suurempi osuus yrittäjistä kuin viime vuonna. Henkilöstön määrän odotuksia mittaava saldoluku 9 on laskenut 4 yksikköä viime vuodesta, mutta siitä huolimatta vain 7 prosenttia vastaajista arvioi vähentävänsä henkilöstöään tänä vuonna. Myös investointiaikeissa varsinaissuomalaiset yrittäjät ovat lähes yhtä myönteisissä tunnelmissa kuin viime vuonna. Investointiaikeiden saldoluvussa 5 on 1 yksikön lasku viime vuoteen. Edelleen reilu viidennes yrittäjistä arvelee investointiensä lisääntyvän tänä vuonna. Vaikka varsinaissuomalaisten yritysten kasvuo-dotukset ovat hienoisessa laskussa, näyttää siltä, että yrittäjät lähtevät alkavaan vuoteen varsin hyissä tunnelmissa.

Tänä vuonna yrittäjiltä tiedusteltiin myös, mikä lisäisi heidän investointihalukkuuttaan. Lähes kolmannes yrittäjistä on sitä mieltä, että oman liiketoiminnan selkeämpi tulevaisuuden näkymä lisäisi eniten heidän investointihalukkuuttaan. Viidennes vastaajista katsoo, että toimintaympäristön parempi ennustettavuus olisi eniten investointihalukkuutta lisäävä asia ja niin ikään noin viidennes on sitä mieltä, ettei mikään tekijä lisäisi heidän halukkuuttaan investoida.

2.2. Loimaan seutu luottaa talouskasvuun

Seutukunta-kohtainen vertailu paljastaa selkeämmin, missä päin Varsinais-Suomea myönteiseen talouskehitykseen uskotaan eniten. Voittopuolisesti kaikki saldoluvut (liikevaihto, kannattavuus, henkilöstön määrä ja investoinnit) ovat laskeneet eri seutukunnissa, mutta ovat siitä huolimatta positiivisia Vakka-Suomen henkilöstön määrän odotuksia sekä Salon seudun ja Vakka-Suomen investointiaikeita mittaavia saldolukuja lukuun ottamatta. Poikkeuksen seutukunta-kohtaisessa vertailussa tekee Loimaan seutu, jossa kaikki talousodotukset ovat ainoana seutukuntana nousseet reilusti kaikilla mittareilla mitattuna viime vuodesta.

Loimaan seudulla ja Turunmaalla on suurin osuus niitä yrittäjiä, jotka ennakoivat liikevaihtonsa kasvavan. Saldolukuvertailussa Turunmaa saldoluvulla 37 (-14 yksikköä viime vuodesta) nousee Loimaan seudun saldoluvun 33 (+12 yksikköä viime vuodesta) edelle. Turun seudun saldoluku 31 ja Salon seudun saldoluku 26 ovat molemmat laskeneet 6 yksikköä viime vuodesta. Vakka-Suomessa liikevaihto-odotusten saldoluku 13 (-4 yksikköä viime vuodesta) jää selvästi alhaisemmaksi muihin seutukuntiin verrattuna.

Kannattavuusodotuksissa myönteistä kehitystä ennakoivien yrittäjien osuus on suurin Turun seudulla, jossa saldoluku 23 (-1 yksikkö viime vuodesta) on maakunnan korkein. Loimaan seudun saldoluku 17 (+12 yksikköä viime vuodesta) on noussut seutukunta-kohtaisessa vertailussa eniten. Salon seudun saldoluku 17 (+5 yksikköä viime vuodesta) enteilee niin ikään hyvää kannattavuuskehitystä Salon seudun yrityksissä. Turunmaalla kannattavuusodotusten saldoluku 19 (-15 yksikköä viime vuodesta) ja Vakka-Suomessa saldoluku 13 (-8 yksikköä viime vuodesta) ovat laskeneet eniten seutukuntien välisessä vertailussa.

Henkilöstön määrän odotuksissa Loimaan seutu saldoluvulla 21 (+5 yksikköä viime vuodesta) on viimevuotiseen tapaan myönteisimmässä tunnelmissa. Myös Turunmaalla henkilöstöodotusten saldoluku 14 (+7 yksikköä viime vuodesta) on noussut ja henkilöstön määrän odotukset ovat maakunnan toiseksi korkeimmat. Muissa seutukunnissa henkilöstön määrän odotukset ovat laskeneet. Henkilöstön määrän odotetaan kuitenkin edelleen kasvavan Turun seudulla, jossa henkilöstön määrän odotusten saldoluku on 9 (-7 yk-

sikköä viime vuodesta) ja Salon seudulla, jossa saldoluku on 7 (-4 yksikköä viime vuodesta). Vakka-Suomen saldoluku -2 (-9 yksikköä viime vuodesta) enteilee, että henkilöstön määrän ennakoidaan kokonaisuudessaan vähenevän vakkasuomalaisissa yrityksissä tänä vuonna.

Niin ikään investointiaikeissa myönteisimmässä tunnelmissa alkaneseen vuoteen lähtevät Loimaan seudun ja Turunmaan yrittäjät. Loimaan seudun investointiaikeiden saldoluku on 12 (+20 yksikköä viime vuodesta) ja Turunmaan 13 (ei muutosta viime vuoteen). Turun seudulla investointiaikeiden saldoluku on 7 (-2 yksikköä viime vuodesta). Näissä kolmessa seutukunnassa noin joka neljäs yrittäjä uskoo investointiensä kasvavan tänä vuonna. Salon seudulla investointiaikeiden saldoluku -1 (-3 yksikköä viime vuodesta) ja Vakka-Suomessa saldoluku -2 (-6 yksikköä viime vuodesta) ennakoivat, että investointien kokonaisuuden kasvu jää viime vuotta alhaisemmalle tasolle, vaikka edelleen joka neljäs yrittäjä arvioi investointiensä lisääntyvän.

2.3. Raisiossa erityistä toiveikkuutta

Turun seudun viiden kunnan – Turun, Kaarinan, Raision, Naantalin ja Liedon – vertailussa huomio kiinnittyy raisiolaisyritysten kasvaneisiin liikevaihton, kannattavuuden ja investointien kasvuo-dotuksiin.

Liikevaihto-odotukset ovat korkeimmat Liedossa, jossa liikevaihto-odotusten saldoluku on 39 (-5 yksikköä viime vuodesta). Turussa liikevaihto-odotusten saldoluku 38 on sama kuin viime vuonna. Huomioitavaa on, että Turussa liikevaihtonsa kasvuun uskovia yrittäjiä on peräti 52 prosenttia, mutta samalla liikevaihtonsa laskua ennakoivien osuus on suuri, mikä laskee liikevaihto-odotusten saldolukua. Raisio on ainoa kunta, jossa liikevaihto-odotukset ovat nousseet viime vuodesta ja saldoluvussa 35 on 13 yksikön nousu. Kaarinassa saldoluku on 33 (-3 yksikköä viime vuodesta) ja Naantalissa 32 (-16 yksikköä viime vuodesta).

Kannattavuutensa kohenemista odottavat eniten niin ikään lietolaiset yrittäjät ja kannattavuusodotusten saldoluku 49 (+14 yksikköä viime vuodesta) on selvästi muita Turun alueen kuntia korkeampi. Myös Naantalissa saldoluku 29 (+5 yksikköä viime vuodesta) on viimevuotista korkeampi. Raisiossa saldoluku on 26 (+9 yksikköä viime vuodesta). Turun

kannattavuusodotusten saldoluku 25 on sama kuin viime vuonna ja Kaarinan saldoluussa 21 on 2 yksikön lasku viime vuoteen verrattuna.

Henkilöstöodotukset ovat laskeneet kaikissa Turun seudun kunnissa viime vuodesta, mutta saldoluvut ovat edelleen selvästi plussalla, mikä merkitsee, että henkilöstön määrän odotetaan kasvavat kokonaisuudessaan Turun seudulla toimivissa yrityksissä. Kaarinan henkilöstöodotusten saldoluku 16 (-4 yksikköä viime vuodesta) on Turun seudun korkein ja Liedon saldoluku 13 (-11 yksikköä viime vuodesta) toiseksi korkein. Turussa henkilöstöodotuksia kuvaava saldoluku on 12 (-5 yksikköä viime vuodesta). Naantalissa saldoluku 10 on laskenut peräti 18 yksikköä viime vuodesta. Raisiossa henkilöstön määrän odotukset ovat naapurikuntia heikommät ja saldoluku on 3 (-7 yksikköä viime vuodesta).

Investointiaikeissaan raisiolaisyritykset ovat puolestaan muita myönteisemmissä tunnelmissa ja investointiaikeiden saldoluku 19 on noussut peräti 24 yksikköä viime vuodesta. Myös Kaarinassa investointiaikeet ovat viimevuotista korkeammat saldoluulla 14 (+5 yksikköä viime vuodesta) ja Naantalissa saldoluulla 13 (+5 yksikköä viime vuodesta). Liedossa saldoluku 10 (-5 yksikköä viime vuodesta) ja Turussa saldoluku 6 (-11 yksikköä viime vuodesta) osoittavat, että investointiaikeet ovat laskeneet viime vuodesta.

2.4. Loimaa ja Parainen hyvässä vireessä – alavire jatkuu Uudessakaupungissa

Turun seudun viiden kunnan lisäksi eniten vastauksi keräsivät Salo, Loimaa, Uusikaupunki, Parainen ja Laitila. Tässä vertailussa huomio kiinnittyy Paraisen positiivisiin odotuksiin. Erityisesti liikevaihto-odotukset ovat korkealla paraislaisissa yrityksissä ja saldoluku 40 on kaikkien kymmenen eniten vastauksia keränneen kunnan korkein. Paraisilla liikevaihto-odotukset olivat korkealla myös viime vuonna. Loimaalla liikevaihto-odotusten saldoluku 32 on viimevuotista korkeampi, mutta Salon saldoluku 28 on viimevuotista alhaisempi. Laitilassa saldoluku on 22 ja Uudessakaupungissa viimevuotistakin heikompi eli 8.

Paraisilla kannattavuusodotukset ovat viiden kunnan vertailussa korkeimmat saldoluulla 17. Seuraavina tulevat

Laitila (saldoluku 15), Loimaa (saldoluku 12), Salo (saldoluku 9) ja Uusikaupunki (saldoluku 8). Kaikkien näiden kuntien saldoluvut jäävät selvästi jälkeen Turun seudun kuntien ja maakunnan kannattavuusodotusten saldoluista.

Loimaa nousee henkilöstön määrän odotuksissa kirkkaasti kärkeen ja myös ohi Turun seudun kuntien saldoluulla 28. Paraisilla saldoluku 17 päihittää niin ikään Turun seudun ja koko maakunnan saldoluvut. Salossa henkilöstön määrän odotusten saldoluku on 7, mutta Uudessakaupungissa vain 0 ja Laitilassa -11.

Loimaalla myös investointiaikeet ovat korkealla, mistä kertoo viime vuodesta yli kaksinkertaistunut saldoluku 16. Laitilassa investointiaikeiden saldoluku on 11. Paraisen investointiaikeiden saldoluku 9 on niin ikään noussut viime vuodesta. Salon investointiaikeiden saldoluku on laskenut nollaan ja samoin Uudenkaupungin saldoluussa -4 on selkeä lasku viime vuoteen verrattuna.

2.5. Tietotekniikka-ala usko kasvun jatkuva vahvana

Talousodotusten vertailu seitsemän eri toimialan välillä osoittaa, että tietotekniikka-ala on jälleen tänä vuonna aivan omassa luokassaan myönteisten talousodotusten suhteen.

Tietotekniikka-alalla liikevaihto-odotusten saldoluku on 65 (+2 yksikköä viime vuodesta) ja se on siten lähes puolet korkeampi kuin seuraavana tulevan teollisuuden saldoluku 37 (-4 yksikköä viime vuodesta). Palvelualoilla saldoluussa 33 on 3 yksikön lasku. Kaupan alan saldoluku 25 on noussut viime vuodesta 6 yksikköä eli eniten toimialavertailussa. Maa-, kala- ja riistataloudessa saldoluku on niin ikään 25 (-8 yksikköä viime vuodesta). Rakennusalaalla liikevaihto-odotusten saldoluku on 20 ja toimialavertailussa se on laskenut eniten eli 18 yksikköä. Heikoimmat liikevaihto-odotukset ovat kuljetusalalla, jossa saldoluku 5 on laskenut 11 yksikköä viime vuodesta.

Myös kannattavuuden kehityksen suhteen tietotekniikka-ala katsoo uutta vuotta selvästi muita toimialoja myönteisemmin. Tietotekniikka-alan saldoluku 48 on 23 yksikköä korkeampi kuin viime vuonna ja pitkällä sen perässä kannattavuusodotuksissa tulee teollisuus saldoluulla 26 (-7 yksikköä viime vuodesta). Palvelualojen kannattavuusodotuksia mittava saldoluku on 24 (-4 yksikköä viime vuodesta) ja rakennusalaalla niin ikään 24 (-2

yksikköä viime vuodesta). Selvästi heikommin kannattavuuskehityksensä näkee kaupan ala saldoluulla 9, joskin siinä on 3 yksikön nousu viime vuoteen verrattuna. Kuljetusalalla kannattavuusodotusten saldoluku on edelleen miinuksella, vaikka saldoluku -3 on parantunut 14 yksiköllä. Myös maa-, kala- ja riistatalouden saldoluku on painunut miinukselle ja se on -4 (-9 yksikköä viime vuodesta).

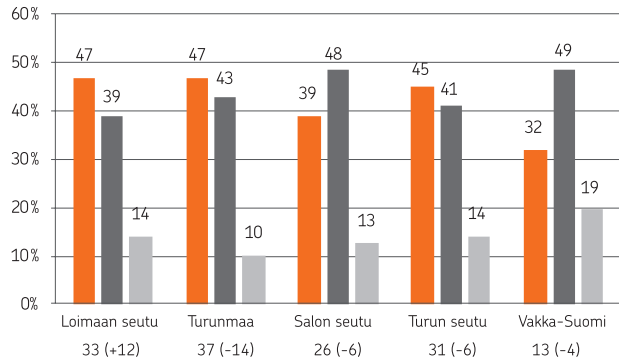
Tietotekniikka-alalla on viimevuotiseen tapaan myönteisimmät odotukset myös henkilöstön määrän kehityksen suhteen, joskin samalla tietotekniikka-alan henkilöstöodotukset ovat laskeneet toimialavertailussa toiseksi eniten viime vuodesta. Tietotekniikka-alan henkilöstöodotusten saldoluku on 30 (-12 yksikköä viime vuodesta), mutta huomioitavaa on, että tietotekniikka-alan vastaajayrityksistä ei yksikään ennakoivä vähentävänsä henkilöstöään. Myös teollisuudessa henkilöstön määrän odotukset ovat korkealla ja saldoluku 22 on laskenut vähiten toimialavertailussa, vain 1 yksikön. Palveluissa ja rakentamisessa henkilöstöodotusten saldoluku on molemmissa 10 ja saldoluvut ovat myös laskeneet yhtä paljon eli 5 yksikköä viime vuodesta. Kuljetusalan sekä maa-, kala- ja riistatalouden henkilöstön määrän odotuksia kuvaavat saldoluvut ovat painuneet nollaan. Kuljetusalan saldoluussa on 16 yksikön lasku ja maa-, kala- ja riistatalouden saldoluussa 10 yksikön lasku. Jo viime vuonna miinuksella ollut kaupan alan henkilöstöodotusten saldoluku on tänä vuonna -4 (-2 yksikköä viime vuodesta).

Investointiaikeita kuvaavat saldoluvut ovat tänä vuonna positiivisia kaikilla muilla toimialoilla, paitsi maa-, kala- ja riistataloudessa, jossa saldoluku -4 on kuitenkin noussut eniten (+19 yksikköä viime vuodesta). Tietotekniikka-alan saldoluku on puolestaan laskenut toimialavertailussa eniten, mutta on kaikesta huolimatta toimialavertailun korkein eli 22 (-8 yksikköä viime vuodesta). Teollisuudessa investointiaikeet ovat nousseet selvästi ja saldoluussa 13 on 9 yksikön nousu viime vuodesta. Palvelualojen saldoluku on 6 (-2 yksikköä viime vuodesta) ja kaupan alan saldoluku on 3 (-5 yksikköä viime vuodesta). Rakennusalan saldoluku 2 on laskenut 4 yksiköllä ja kuljetusalan investointiaikeiden saldoluku 0 on noussut 5 yksiköllä viime vuodesta. Näin ollen investointien kokonaismäärän voidaan ennakoivan kaikilla toimialoilla, paitsi kuljetusalalla ja maa-, kala- ja riistataloudessa.

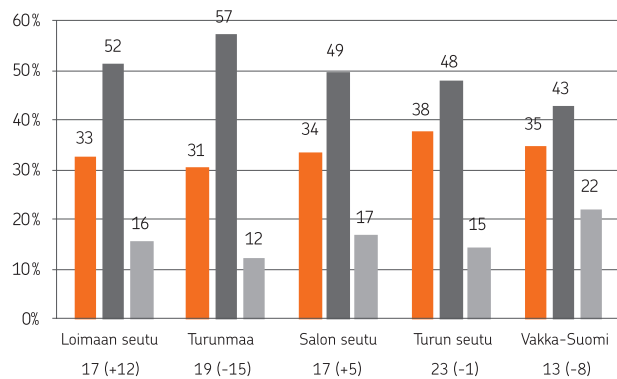
Yritysten talusodotukset eri seutukunnissa vuonna 2020

■ Kasvaa ■ Pysyy ennallaan ■ Vähenee Saldoluvut (suluissa muutos viime vuoteen)

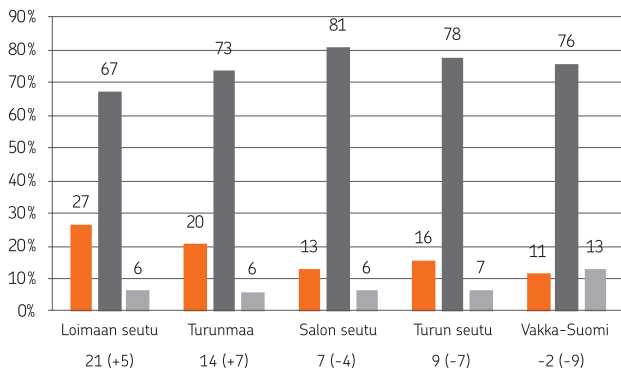
Liikevaihto-odotukset

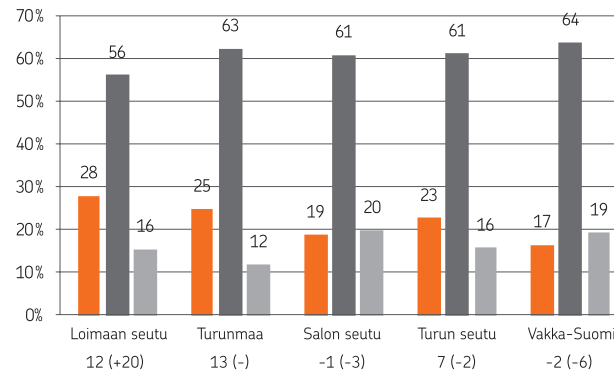
Kannattavuusodotukset

Henkilöstön määrä

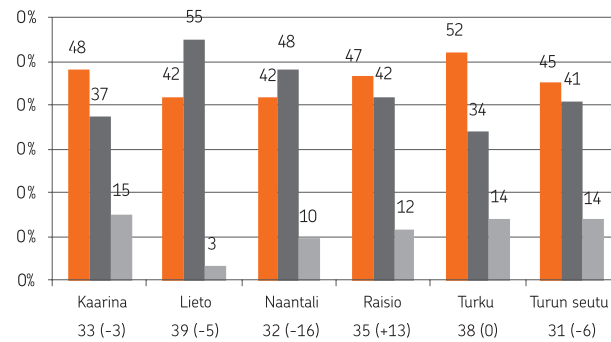

Investointiaikeet

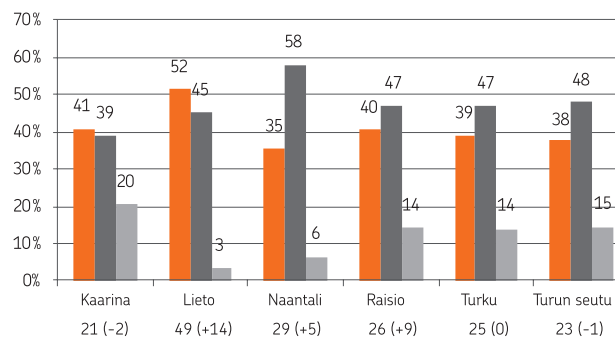

Yritysten talusodotukset Turun seudulla vuonna 2020

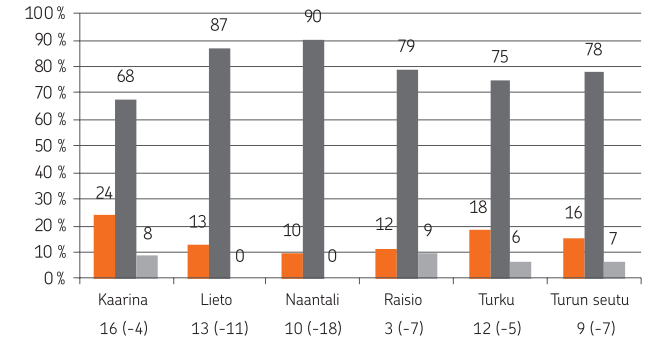
Liikevaihto-odotukset

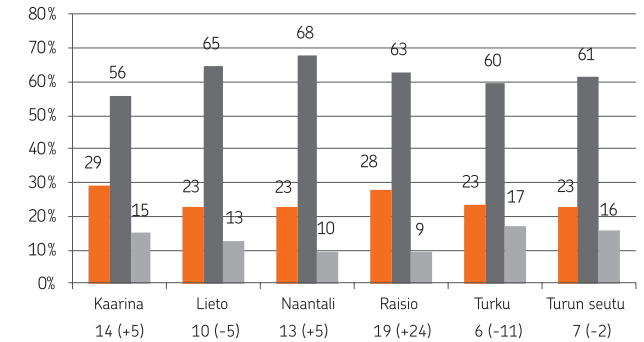
Kannattavuusodotukset

Henkilöstön määrä

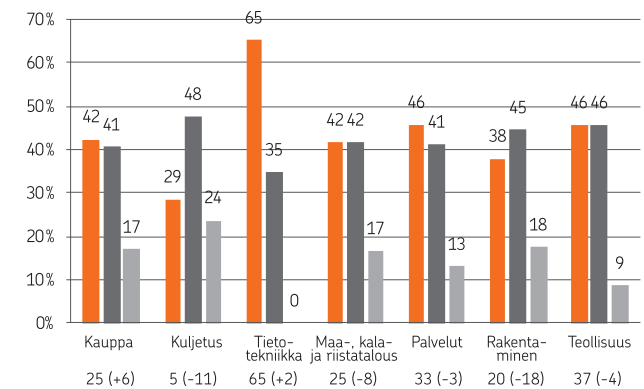

Investointiaikeet

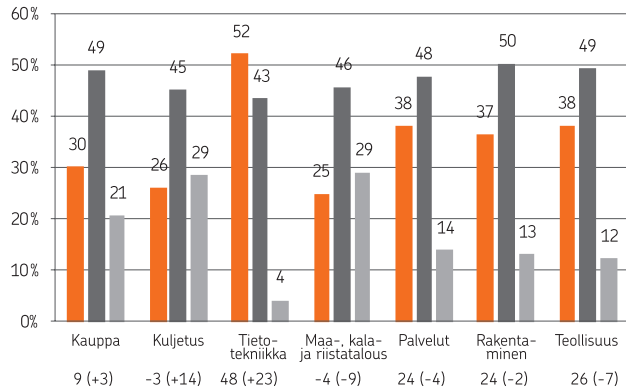

Yritysten talusodotukset eri toimialoilla vuonna 2020

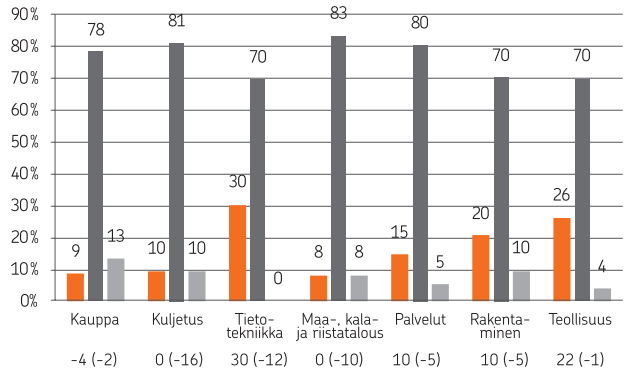
Liikevaihto-odotukset

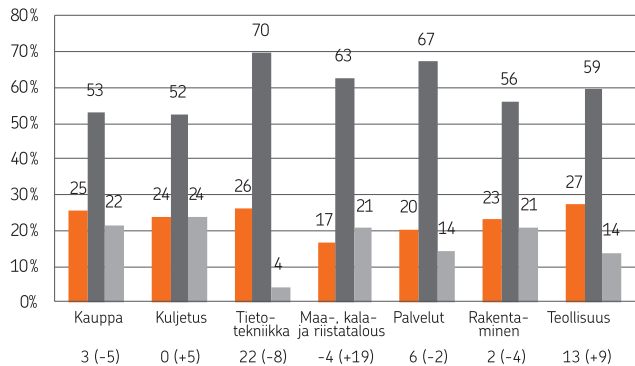
Kannattavuusodotukset

Henkilöstön määrä

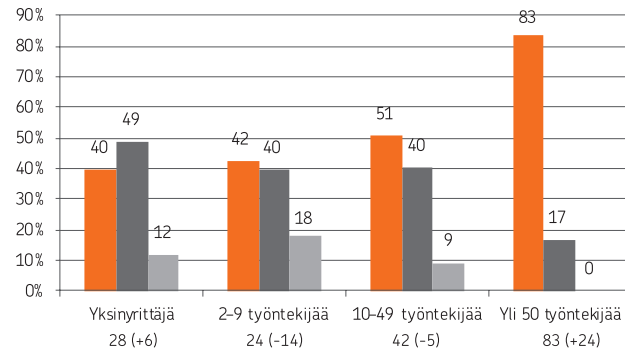

Investointiaikeet

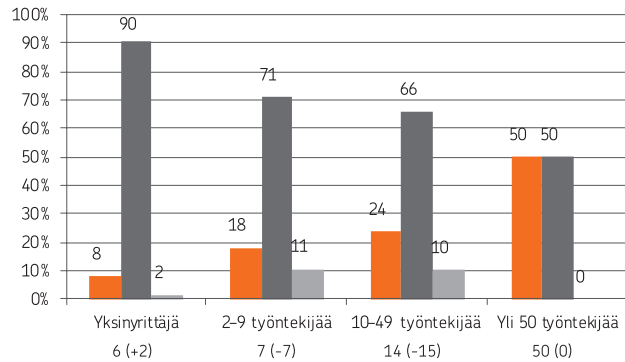

Talusodotukset eri yrityskokoluokissa

Liikevaihto-odotukset

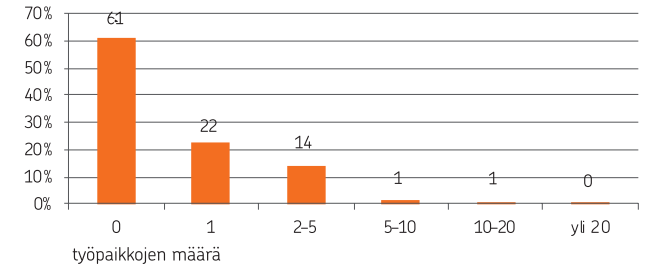

Henkilöstön määrä

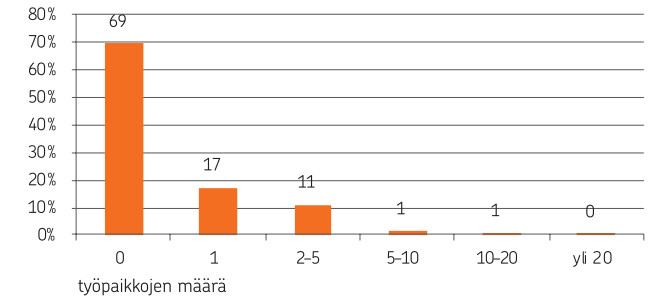

Uudet työpaikat

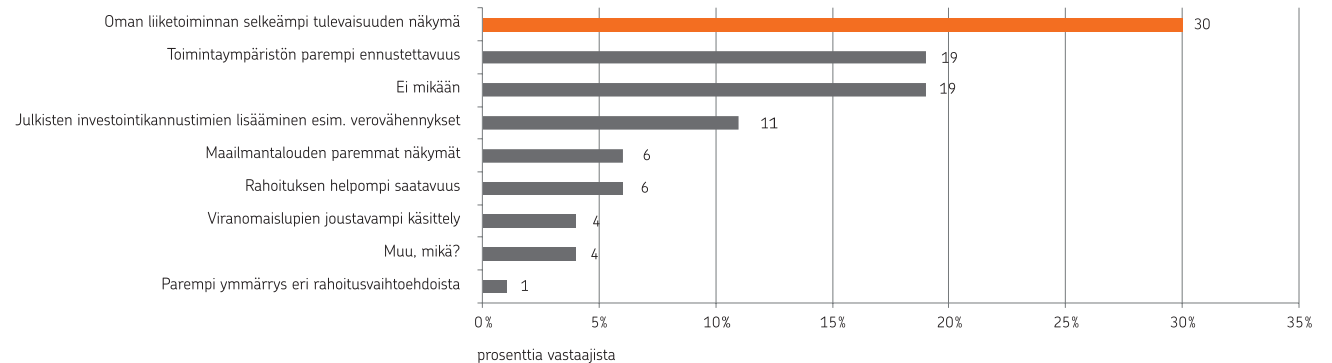
Kuinka monta uutta työpaikkaa yrityksesi on luonut tai luo vuonna 2019?

Arvio siitä, kuinka monta uutta työpaikkaa yrityksesi syntyy vuonna 2020

Investointihalukkuutta eniten lisäävä asia

2.6. Odotukset jakaantuneet kahtia eri yrityskokoluokissa

Liikevaihto-odotusten kasvussa näkyy tänä vuonna kahtiajako, kun yksinyrittäjien ja yli 50 työntekijää työllistävien yritysten liikevaihto-odotukset ovat kasvaneet ja 2–9 henkilöä sekä 10–49 henkilöä työllistävien yritysten liikevaihdon kasvuodotukset ovat laskeneet.

Siitä huolimatta 10–49 työntekijää työllistävien yritysten liikevaihto-odotukset ovat korkealla ja ne ovat yrityskokovertailun toiseksi korkeimmat saldoluovulla on 42 (-5 yksikköä viime vuodesta). Yli 50 henkilöä työllistävissä yrityksissä alkaneeseen vuoteen lähdetään viimevuotiseen tapaan todella toiveikkaissa tunnelmissa, kun yksikään vastaajayritys ei ennakoiv liikevaihtonsa laskua eli kaikissa tämän kokoluokan yrityksissä uskotaan, että liikevaihto säilyy vähintään viimevuotisella tasolla. Peräti 83 prosenttia yli 50 henkilöä työllistävästä vastaajayrityksistä arvioi, että heidän edustamansa yrityksen liikevaihto kasvaa tänä vuonna ja liikevaihto-odotusten saldoluku on siten 83 (+24 yksikköä viime vuodesta). Myös yksinyrittäjät ovat varsin myönteisissä tunnelmissa, kun 89 prosenttia uskoo, että hänen edustamansa yrityksen liikevaihto säilyy vähintään nykytasolla ja saldoluovussa 28 on 6 yksikön nousu viime vuodesta. Eniten liikevaihto-odotukset ovat laskeneet 2–9 henkilöä työllistävissä yrityksissä, joissa lähes joka viides yritys arvioi liikevaihtonsa laskevan tänä vuonna ja saldoluovussa 24 on 14 yksikön lasku.

Myös henkilöstön määrän kasvuodotusten suhteen yritykset ovat jakautuneet kahtia. Yksinyrittäjät odottavat henkilöstömääränsä kasvavan ja saldoluovussa 6 on 2 yksikön nousu viime vuodesta. Yli 50 henkilöä työllistävissä yrityksissä henkilöstön määrän odotusten saldoluku on 50, kuten viime vuonna. Huomioitavaa on, että yli 50 henkilöä työllistävissä yrityksissä yksikään vastaajayritys ei ennakoiv edelleenkaan vähentävänsä henkilöstömääräänsä. Sen sijaan 2–9 henkilöä työllistävissä yrityksissä saldoluovussa 7 on 7 yksikön lasku viime vuoteen ja 10–49 henkilöä työllistävissä yrityksissä saldoluovussa 14 on 15 yksikön lasku viime vuoteen verrattuna. Näissä yrityskokoluokissa kuitenkin vain noin joka kymmenes yritys arvioi vähentävänsä henkilöstön määrää. Yksinyrittäjät ovat siten ainoa yrityskokoluokka, joka ennakoiv henkilöstömääränsä kehittyvän viimevuotista myönteisemmin.

2.7. Pk-yritykset ovat edelleen merkittäviä uusien työpaikkojen luomisessa

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteessa arvioidaan vuosittain myös yrittäjien arvioita uusien työpaikkojen syntymisestä. Kyselyssä yrittäjiä pyydettiin arvioimaan, kuinka monta uutta työpaikkaa yritys on luonut vuonna 2019 ja kuinka monta uutta työpaikkaa yritykseen arvioidaan syntyvän vuonna 2020. Vastausvaihtoehdot olivat: 0, 1, 2–5, 5–10, 10–20 tai yli 20 työpaikkaa. Tältä pohjalta on syntynyt Maakuntaennusteen arvio Varsinais-Suomeen keskimäärin syntyvistä uusista työpaikoista.

Kyselyyn vastanneet yrittäjät ilmoittivat perustaneensa viime vuonna keskimäärin 745 uutta työpaikkaa eli 122 työpaikkaa enemmän kuin yrittäjät ennakoivat luovansa vuoden 2019 Maakuntaennusteessa. Vuonna 2020 varsinaissuomalaiset yrittäjät ennakoivat luovansa keskimäärin 603 uutta työpaikkaa.

Vastaajayritykset edustavat 10,2 prosenttia kaikista Varsinais-Suomen Yrittäjien jäsenyrityksistä. Jos Maakuntaennusteen vastausten mukainen kehitys toteutuu kaikissa varsinaissuomalaisissa yrityksissä, tarkoittaa tämä, että Varsinais-Suomeen syntyy jälleen tänä vuonna useita tuhansia uusia työpaikkoja. Varsinaissuomalaisten pk-yritysten ja Varsinais-Suomen Yrittäjien jäsenyritysten rooli maakunnan uusien työpaikkojen luomisessa on siten keskeinen.

Vastaajista 38 prosenttia (-1 %-yksikkö viime vuodesta) ilmoittaa, että hänen edustamansa yritys on luonut vähintään yhden uuden työpaikan vuonna 2019. Näistä yli puolet (57 %) ilmoittaa luoneensa yhden uuden työpaikan.

Yhden uuden työpaikan luoneista yrityksistä 16 prosenttia (+2 %-yksikköä viime vuodesta) on yksinyrittäjiä, suurin osa eli 67 prosenttia (-4 %-yksikköä viime vuodesta) on 2–9 henkilöä työllistäviä yrityksiä ja 17 prosenttia (+3 %-yksikköä viime vuodesta) tätä suurempia yrityksiä.

Vähintään yhden uuden työpaikan luoneista yrityksistä 10 prosenttia (+1 %-yksikköä viime vuodesta) on yksinyrittäjiä, 56 prosenttia (-1 %-yksikköä viime vuodesta) on 2–9 henkilöä työllistäviä yrityksiä, viimevuotiseen tapaan 28 prosenttia on 10–49 henkilöä työllistäviä yrityksiä ja 6 prosenttia (-1 %-yksikköä viime vuodesta) tätä suurempia yrityksiä.

Vuonna 2020 yhden uuden työpaikan ennakoiv luovansa

30 prosenttia (-3 %-yksikköä viime vuodesta) vastaajista. Näistä yli puolet (57 %) ilmoittaa luovansa yhden uuden työpaikan.

Vähintään yhden uuden työpaikan luovista yrityksistä viime vuoden tapaan 54 prosenttia on 2–9 henkilöä työllistäviä yrityksiä ja 30 prosenttia (-5 %-yksikköä viime vuodesta) yli 10 henkilöä työllistäviä yrityksiä. Yksinyrittäjistä 15 prosenttia (+4 %-yksikköä viime vuodesta) arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan eli palkkaavansa ensimmäisen työntekijänsä.

Vähintään yhden uuden työpaikan luomiseen uskovia yrittäjiä on tänä vuonna suurin osuus Loimaan seudulla, jossa 34 prosenttia vastaajista (+13 %-yksikköä viime vuodesta) arvioi luovansa tänä vuonna vähintään yhden uuden työpaikan. Turun seudulla vähintään yhden uuden työpaikan arvioi luovansa 32 prosenttia (-6 %-yksikköä viime vuodesta). Salon seudulla vähintään yhden uuden työpaikan luovien yritysten osuus on 27 prosenttia eli 6 %-yksikköä pienempi kuin viime vuonna. Vakka-Suomessa 26 prosenttia vastaajista kuten viime vuonna ja Turunmaalla 24 prosenttia eli 11 %-yksikköä enemmän kuin viime vuonna ennakoiv luovansa vähintään yhden uuden työpaikan yrityksessään.

Turun alueella parhaimmat työllistämisenäkymät ovat Kaarinassa, jossa 37 prosenttia vastaajayrityksistä arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan. Turkulaisyrityksistä 34 prosenttia ja raisiolaisyrityksistä 30 prosenttia arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan tänä vuonna. Naantalissa 29 prosenttia ja Liedossa 26 prosenttia yrityksistä uskoo luovansa vähintään yhden uuden työpaikan tänä vuonna. Kaarinassa ja Raisiossa vähintään yhden uuden työpaikan luovien yrittäjien osuus on noussut 1 %-yksikön. Muissa kunnissa osuudet ovat laskeneet reippaasti viime vuodesta.

Toimialoittein tarkasteltuna tietotekniikka-alalla on viimevuotiseen tapaan suurin osuus, 43 prosenttia, yrityksiä, jotka arvioivat luovansa vähintään yhden uuden työpaikan tänä vuonna. Teollisuudessa ja rakennusalalla 38 prosenttia yrityksistä arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan tänä vuonna. Kaupan alalla 32 prosenttia, kuljetusalalla 29 prosenttia sekä palvelualoilla sekä maa-, kala- ja riistataloudessa 25 prosenttia arvioi luovansa vähintään yhden uuden työpaikan tänä vuonna. Kaupan ala on ainoa, jossa vähintään yhden uuden työpaikan luovien yritysten osuus on noussut viime vuodesta.

3. Rahoitusosa

3.1. Rahoitusta tarvitsevista puolet hakee rahaa pankista

Maakuntaennusteen rahoitusosassa seurataan vuosittain sitä, mikä on yritysten ulkoisen rahoituksen tarve ja miten yritykset suunnittelevat rahoittavansa mahdolliset investointinsa.

Ulkoista rahoitusta tarvitsevien yritysten osuus on viime vuosina ollut noin viidennes kaikista vastaajayrityksistä. Pankki on tällöin pk-yritysten tärkein rahoittaja.

Pankkiluottoa ilmoittaa tänä vuonna hakevansa 51 prosenttia ulkoista rahoitusta harkitsevista yrityksistä. Muun rahoitusyhtiön puoleen kertoo kääntyvänsä 19 prosenttia vastaajista. Finnveran luottoa tai takausta arvioi käyttävänsä 14 prosenttia, ulkopuolista pääomasijoittajaa 8 prosenttia ja muuta luottoa 8 prosenttia ulkoista rahoitusta tarvitsevista yrityksistä.

3.2. Investointien rahoitusta täydennetään lainarahalla

Tänä vuonna 51 prosenttia niistä yrittäjistä, jotka suunnittelevat investointeja, arvioi hoitavansa yrityksensä investoinnit omalla tulorahoituksella ja 33 prosenttia tulorahoituksen ja lainarahan yhdistelmällä.

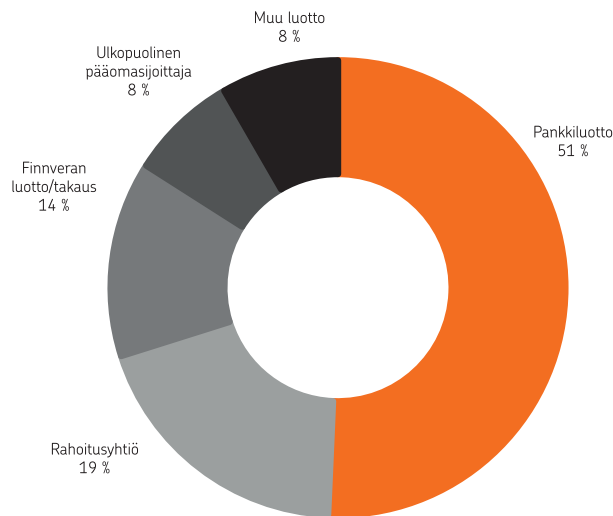
Pelkästään lainarahalla investointeja suunnittelee 15 prosenttia vastaajista. Vastaajista 1 prosentti suunnittelee rahoittavansa investointinsa muulla tavalla.

3.3. Osuuspankin asema yrittäjien tärkeimpänä pankkikumppanina on vakaa

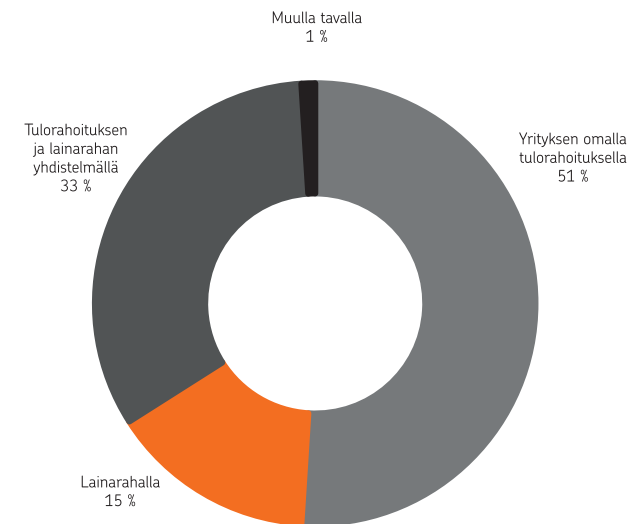
Osuuspankkien asema yrittäjäpankkina säilyy vuodesta toiseen merkittävänä. Tänä vuonna Osuuspankin ensisijaiseksi pankkikumppanikseen ilmoittaa 52 prosenttia vastaajista (+1 %-yksikkö viime vuodesta). Osuuspankki on siten selkeästi varsinaissuomalaisten pk-yritysten tärkein ensisijainen pankkikumppani.

Nordean osuus varsinaissuomalaisten yritysten pankkikumppanina on tänä vuonna 19 prosenttia (+1 %-yksikkö viime vuodesta) ja Säästöpankin 14 prosenttia (+1 %-yksikkö viime

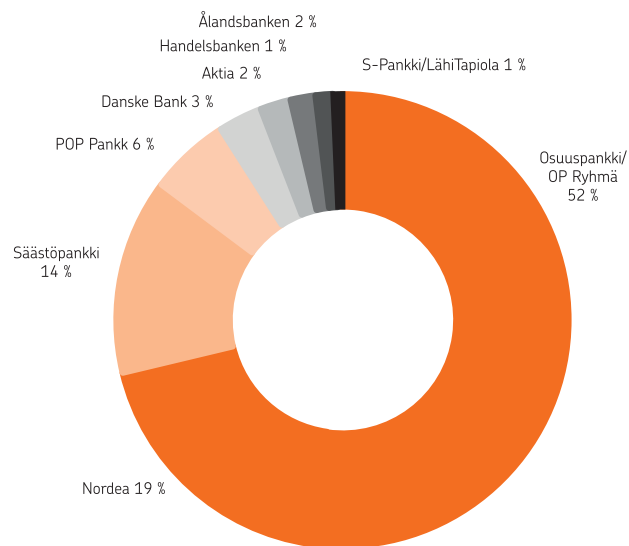
Ulkoisen rahoituksen tarve vuonna 2020

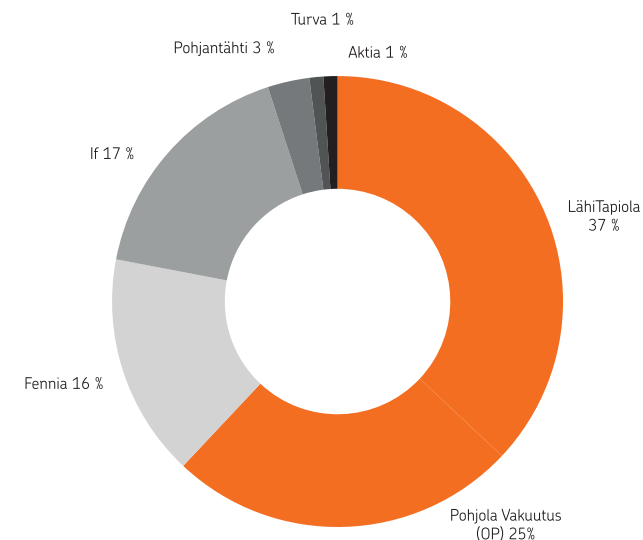
Jos yritykseni investoi, rahoitus hoidetaan...

Yrityksen ensisijaisesti käyttämä pankkiryhmä

Yrityksen ensisijaisesti käyttämä vahinkovakuutusyhtiö

vuodesta). POP Pankkia pitää ensisijaisena pankkikumppaniaan viimevuotiseen tapaan 6 prosenttia vastaajista.

Danske Bankin osuus on 3 prosenttia, kuten viime vuonna. Aktian osuus on 2 prosenttia (-1 %-yksikkö viime vuodesta) ja Ålandsbankenin osuus niin ikään 2 prosenttia, eikä siinä ole muutosta viime vuoteen. Handelsbankenin osuus on laskenut 1 %-yksikön ja se on 1 prosentti. S-pankin/LähiTapiolan ilmoittaa ensisijaiseksi pankikseen 1 prosentti vastaajista, kuten viime vuonna.

3.4. Pohjola Vakuutuksen osuus yrittäjien vahinkovakuuttajana on hienoisessa nousussa

Varsinaissuomalaiset yritykset ilmoittavat käyttävänsä ensisijaisena vahinkovakuutusyhtiönään LähiTapiolaa, jonka osuus on 37 prosenttia vastaajista (-1 %-yksikkö viime vuodesta). Pohjola Vakuutuksen osuus on toiseksi suurin varsinaissuomalaisien yrittäjien vahinkovakuuttajana ja sitä ilmoittaa käyttävänsä 25 prosenttia vastaajista (+1 %-yksikkö viime vuodesta). Kolmanneksi tärkeimmäksi yrittäjien vahinkovakuuttajaksi on noussut If, jonka vahinkovakuutusyhtiökseen ilmoittaa 17 prosenttia (+2 %-yksikköä viime vuodesta) yrittäjistä. Fennian osuus on sama kuin viime vuonna eli 16 prosenttia vastaajista. Muut yrittäjien vahinkovakuuttajat ovat Pohjantähti (3 %), Aktia (1 %) ja Turva (1 %).

3.5. Yrittäjät haluavat pankissa ja vakuutusyhtiössä hyvää henkilökohtaista palvelua

Yrittäjien kolme tärkeintä pankkikumppanin valintaan vaikuttavaa tekijää ovat henkilökohtaisen pankkipalvelun laatu (70 % vastaajista), pankin luotettavuus ja joustavuus (63 % vastaajista) sekä pankin paikallisuus (45 % vastaajista). Pankkikumppanin valintaan vaikuttavien tekijöiden järjestys on pysynyt samana kuin viime vuonna. Pankin paikallisuuden merkitys on kohonnut eniten viime vuodesta.

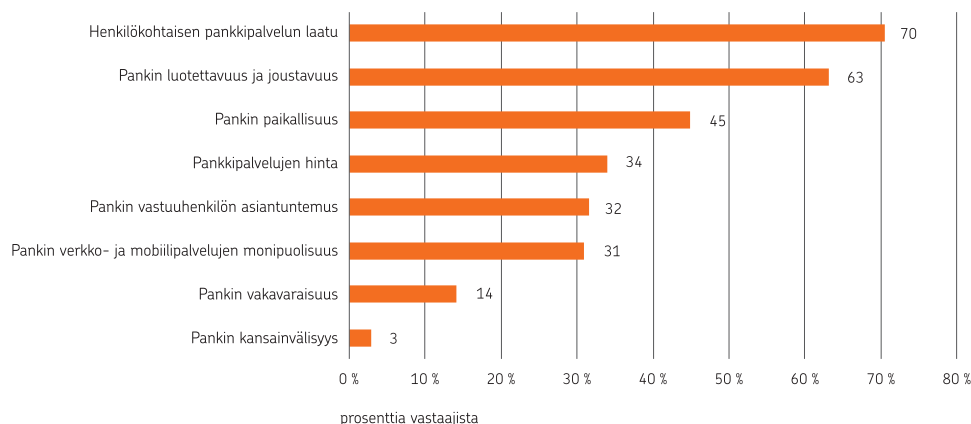
Kolme tärkeintä vahinkovakuutusyhtiön valintaan vaikuttavaa tekijää ovat niin ikään pysyneet samoina kuin viime vuonna ja ne ovat henkilökohtaisen palvelun laatu (63 % vastaajista), vakuutusyhtiön korvauspalvelun sujuvuus (57 % vastaajista) ja vakuutuspalvelujen hinta (56 % vastaajista). Korvauspalvelujen sujuvuuden merkitys on noussut viime vuodesta vakuutuspalvelun hinnan edelle.

Kolmen merkittävimmän tekijän jälkeen pankkikumppanin valinnassa painavat pankkipalvelun hinta (34 % vastaajista), pankin vastuuhenkilön asiantuntemus (32 % vastaajista) sekä pankin verkko- ja mobiilipalvelun monipuolisuus (31 % vastaajista). Pankin verkko- ja mobiilipalvelun monipuolisuuden merkitystä kysyttiin ensimmäisen kerran vuoden 2015 Maakuntaennusteessa ja sen merkitys on noussut tasaisesti pankkikumppanin valinnassa ja jälleen tänä vuonna 2 %-yksikköä.

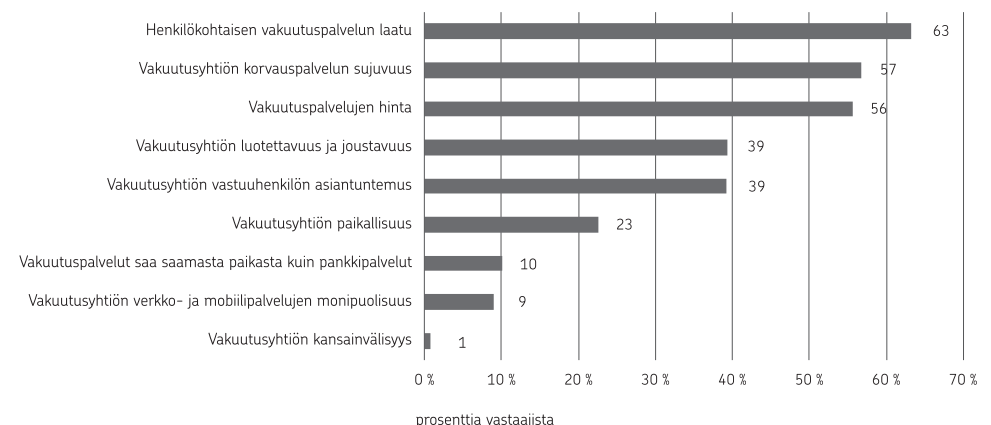
Vakuutusyhtiön valinnassa kolmen tärkeimmän tekijän jälkeen yrittäjien vahinkovakuutusyhtiön valintakriteereistä seuraavina tulevat vakuutusyhtiön luotettavuus ja joustavuus sekä vakuutusyhtiön vastuuhenkilön asiantuntemus, joita molempia pitää tärkeimpänä tekijänä 39 prosenttia vastaajista. Viidenneksi tärkein tekijä on vakuutusyhtiön paikallisuus (23 % vastaajista), joka on merkittävästi vähemmän tärkeä tekijä vakuutusyhtiön valinnassa kuin pankin valinnassa.

Pankin vakavaraisuus (14 % vastaajista) ja pankin kansainvälisyys (3 % vastaajista) merkitsevät viimevuotiseen tapaan yrittäjille vähiten, kun he valitsevat pankkikumppaniaan. Vakuutusyhtiön valinnassa merkitsee vähiten se, että vakuutuspalvelut saa samasta paikasta kuin pankkipalvelut (10 % vastaajista) ja että verkko- ja mobiilipalvelut ovat monipuolisia (9 % vastaajista). Vakuutusyhtiö kansainvälisyyden merkitys on lähes olematon vakuutusyhtiötä valittaessa (1 % vastaajista). Merkittävää on myös, että vakuutusyhtiön verkko- ja mobiilipalvelujen monipuolisuuden merkitys on säilynyt suunnilleen yhtä alhaisena kuin vuonna 2015, jolloin tämän tekijän merkitystä vahinkovakuutusyhtiön valintaan vaikuttavana tekijänä kysyttiin ensimmäisen kerran yrittäjiltä. Samaan aikaan pankkikumppanin valinnassa verkko- ja mobiilipalvelun monipuolisuuden merkitys on yli kolme kertaa tärkeämpi kuin vakuutusyhtiön valinnassa.

Tärkeimmät tekijät pankkikumppanin valinnassa

Tärkeimmät tekijät vakuutusyhtiökumppanin valinnassa

4. Yrittäjät ja kunta

4.1. Turun seutua pidetään parhaana yrittäjyysilmapiiriltään

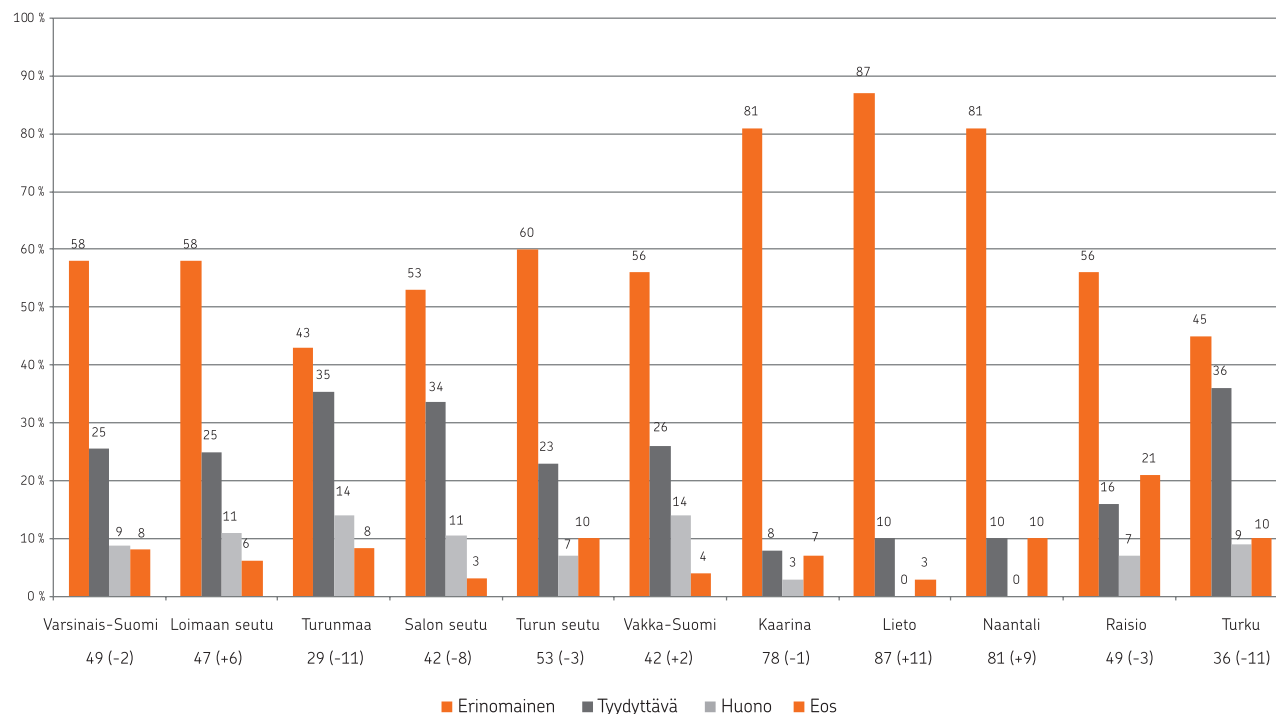
Varsinais-Suomen yrittäjyysilmapiiri on säilynyt lähes yhtä hyvänä kuin viime vuonna. Seutukuntaakohtaisessa vertailussa Loimaan seutukunnassa ja Vakka-Suomessa yrittäjyysilmapiiri on noussut viime vuodesta. Parhaaksi yrittäjyysilmapiiri on arvioitu Turun seudulla, jossa se on hieman maakunnan keskiarvoa korkeampi. Heikoimmaksi yrittäjyysilmapiiri on arvioitu Turunmaalla, jossa yrittäjyysilmapiiriarvot ovat myös laskeneet eniten viime vuodesta.

Varsinaissuomalaisista yrittäjistä 58 prosenttia (-2 %-yksikköä viime vuodesta) arvioi oman kuntansa yrittäjyysilma-

piirin hyväksi tai erinomaiseksi. Yrittäjyysilmapiiriä kuvaava saldoluku on tänä vuonna 49 ja siinä on 2 yksikön lasku viime vuoteen verrattuna.

Parhaaksi yrittäjyysilmapiiri on arvioitu tänä vuonna viimevuotiseen tapaan Turun seudulla, vaikka saldoluvussa 53 on 3 yksikön lasku viime vuoteen. Toiseksi parhaana yrittäjyysilmapiiriä pidetään Loimaan seudulla, jossa yrittäjyysilmapiiriarvio on parantunut eniten seutukuntaakohtaisessa vertailussa ja saldoluku 47 on noussut 6 yksiköllä viime vuodesta. Salon seudulla ja Vakka-Suomessa yrittäjyysilmapiiriä mittaava saldoluku on molemmissa 42. Vakka-Suomessa se on noussut 2 yksikköä ja Salon seudulla laskenut 8 yksikköä. Heikoimmaksi yrittäjyysilmapiiri on arvioitu viimevuotiseen tapaan Turunmaalla, jossa saldoluku 29 on laskenut edelleen 11 yksikköä viime vuodesta.

Kunnan yrittäjyysilmapiiri

Yrittäjien arviot oman kunnan yrittäjyysilmapiiristä*

Kaupunki/kunta	Erinomainen tai hyvä	Saldoluku
1. Lieto (2.)	87 % (+11 %-yks.)	87 (+11)
2. Naantali (2.)	81 % (+5 %-yks.)	81 (+9)
2. Kaarina (1.)	81 % (-1 %-yks.)	78 (-1)
3. Laitila (-)	70 % (+14 %-yks.)	59 (+20)
4. Raisio (6.)	56 % (-6 %-yks.)	49 (-3)
5. Salo (6.)	52 % (-10 %-yks.)	40 (-12)
6. Turku (7.)	45 % (-11 %-yks.)	36 (-11)
7. Parainen (8.)	40 % (-3 %-yks.)	26 (+5)
8. Loimaa (9.)	40 % (+13 %-yks.)	24 (+12)
9. Uusikaupunki (4.)	40 % (-28 yks.)	20 (-39)

* Arviot kymmenestä eniten vastauksia keränneestä kunnasta. Suluissa viimevuotinen sijoitus ja muutokset viime vuodesta.

4.2. Lieto on tänä vuonna selvästi paras yrittäjyysilmapiiriarvioissa

Kymmenen eniten vastauksia keränneen kunnan (Turku, Salo, Kaarina, Raisio, Parainen, Lieto, Naantali, Loimaa, Laitila ja Uusikaupunki) joukosta paras yrittäjyysilmapiiri on tänä vuonna Liedossa, jossa saldoluku 87 on noussut 11 yksikköä viime vuodesta. Toisen paikan yrittäjyysilmapiirivertailussa ottaa Naantali saldoluvulla 81 (+9 yksikköä viime vuodesta) ja kolmannen sijan Kaarina saldoluvulla 78 (-1 yksikkö viime vuodesta). Liedossa ja Naantalissa yksikään vastaajista ei arvioinut yrittäjyysilmapiiriä huonoksi. Heikoimpana yrittäjyysilmapiiriä pidetään Uudessakaupungissa, jonka sijoitus on myös pudonnut eniten yrittäjyysilmapiirivertailussa.

4.3. Loimaan seudulla kunnan ja yritysten välinen yhteistyö toimii parhaiten

Kunnan ja yritysten välinen yhteistyö on parantunut hieman koko maakunnan tasolla. Parhaaksi yhteistyö on arvioitu Loimaan seudulla, jossa yhteistyöarvio on myös noussut eniten seutukuntakohtaisessa vertailussa. Vakka-Suomessa kunnan ja yritysten välinen yhteistyö on arvioitu tänä vuonna heikoimmaksi seutukuntien vertailussa.

Varsinaissuomalaisista yrittäjistä erinomaiseksi tai hyväksi yhteistyön arvioi viimevuotiseen tapaan 46 prosenttia vastaajista ja samalla yhteistyön huonoksi arvioivien osuus on laskenut 2 %-yksiköllä, joten saldoluovussa 35 on 2 yksikön nousu viime vuoteen verrattuna.

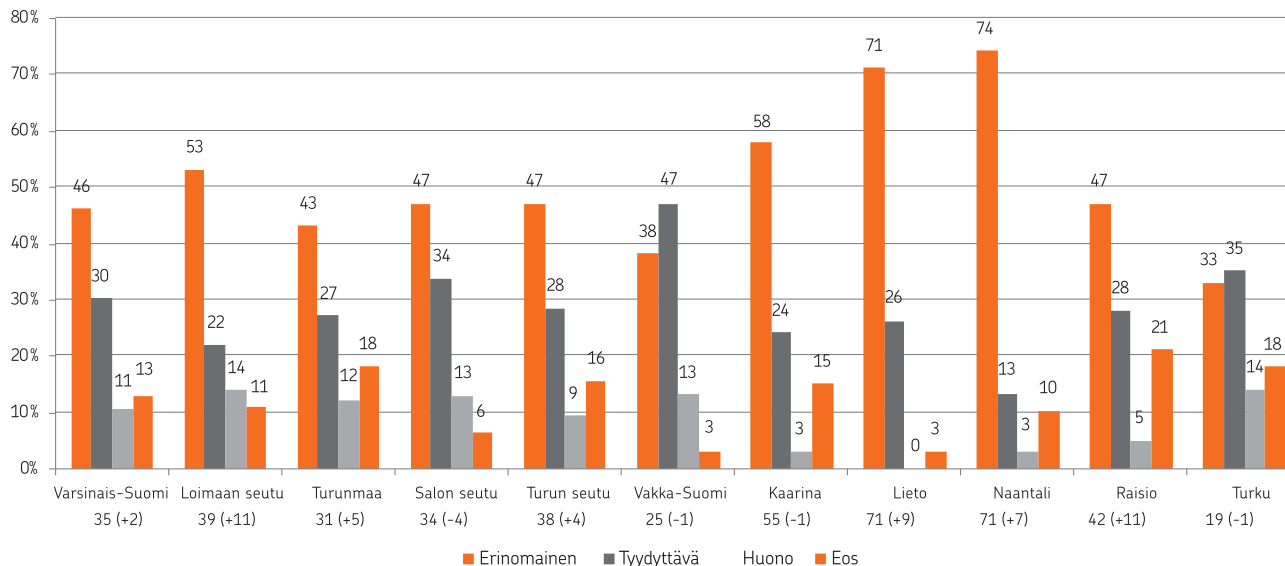
Seutukuntakohtaisessa vertailussa kunnan ja yritysten välinen yhteistyö on arvioitu parhaaksi Loimaan seudulla, jossa yhteistyötä kuvaava saldoluku on 39 ja se on noussut peräti 11 yksikköä viime vuodesta. Turun seudulla yhteistyöarvioita kuvaava saldoluku on 38 (+4 yksikköä viime vuodesta). Salon seudulla saldoluku on 34 (-4 yksikköä viime vuodesta). Turunmaalla yhteistyötä kuvaava saldoluku on 31

ja se on noussut 5 yksikköä. Vakka-Suomessa kunnan ja yritysten välistä yhteistyötä kuvaava saldoluku 25 on laskenut 1 yksikön viime vuodesta.

4.4. Naantali ja Lieto saavat kärkiarvot kunnan ja yrittäjien välisestä yhteistyöstä

Kymmenen eniten vastauksia keränneen kunnan (Turku, Salo, Kaarina, Raisio, Parainen, Lieto, Naantali, Loimaa, Laitila ja Uusikaupunki) joukosta parhaan arvion kunnan ja yritysten välisessä yhteistyössä saa viimevuotiseen tapaan Naantali, jossa yhteistyön erinomaiseksi tai hyväksi arvioivien osuus on kuntavertailun korkein eli 74 prosenttia. Saldolukuvertailussa Naantali ja Lieto saavat yhtä korkean arvion ja molemmissa kunnissa kunnan ja yritysten välistä yhteistyötä kuvaava saldoluku on 71. Laitila nousi tänä vuonna kymmenen eniten vastauksia keränneiden kuntien listalle ja samalla komeasti kolmannelle sijalle kunnan ja yritysten välisessä yhteistyöarviossa. Kuntavertailussa huomio kiinnittyy Uudenkaupungin saamiin arvioihin, jotka ovat pudonneet rajusti viime vuodesta.

Kunnan ja yritysten välinen yhteistyö

Yrittäjien arviot oman kunnan ja yritysten välisestä yhteistyöstä*

Kaupunki/kunta	Erinomainen tai hyvä	Saldoluku
1. Naantali (1.)	74 % (+6 %-yks.)	71 (+7)
2. Lieto (2.)	71 % (+9 %-yks.)	71 (+9)
3. Laitila (-)	63 % (+13 %-yks.)	59 (+31)
4. Kaarina (3.)	58 % (-3 %-yks.)	55 (-1)
5. Raisio (8.)	47 % (+2 %-yks.)	42 (+11)
5. Salo (6.)	47 % (-4 %-yks.)	34 (-3)
6. Parainen (9.)	40 % (+1 %-yks.)	26 (+9)
7. Turku (10.)	33 % (-2 %-yks.)	19 (-1)
8. Loimaa (11.)	32 % (+13 %-yks.)	8 (+12)
9. Uusikaupunki (4.)	24 % (-35 %-yks.)	0 (-45)

* Arviot kymmenestä eniten vastauksia keränneestä kunnasta. Suluissa viimevuotinen sijoitus ja muutokset viime vuodesta.

4.5. Maakunnan toimitila ja tonttitilanne lähes ennallaan – seutukunta- ja kuntakohtaiset erot suuria

Koko maakunnan tasolla yritysten toimitilojen ja tonttien saatavuudessa on tapahtunut vain pieni muutos viime vuoteen verrattuna, kun saldoluovussa 39 on yhden yksikön nousu viime vuodesta.

Seutukuntakohtaisessa vertailussa on sen sijaan suurempia eroja. Monta vuotta Salon seudulla erinomaisena säilynyt toimitilojen ja tonttien saatavuus on parantunut edelleen ja toimitilojen ja tonttien saatavuutta kuvaava saldoluku on tänä vuonna 62 (+4 yksikköä viime vuodesta). Loimaan seudulla tilanne on parantunut eniten viime vuodesta ja sal-

doluvussa 50 on peräti 23 yksikön nousu. Vakka-Suomessa saldoluvussa 39 on 6 yksikön lasku viime vuoteen verrattuna. Turun seudulla tilanne on pysynyt lähes viime vuoden tasolla ja saldoluvussa 35 on 1 yksikön lasku viime vuodesta. Turunmaalla toimitilojen ja tonttien saatavuus on heikentynyt eniten ja saldoluku on laskenut 14 yksikköä saldolukuun 17.

Kymmenen eniten vastauksia keränneen kunnan vertailussa selvästi parhaimmaksi toimitilojen ja tonttien saatavuus on arvioitu Liedossa saldoluvulla 77. Kuntavertailussa maakunnan keskimääräistä tasoa paremmaksi tilanne on arvioitu niin ikään Salossa (saldoluku 61), Kaarinassa (saldoluku 49), Laitilassa (saldoluku 45), Uudessakaupungissa (saldoluku 44), Naantalissa (saldoluku 42) ja Loimaalla (saldoluku 40). Alle maakunnan keskimääräisen tilanteen jäävät Turku (saldoluku 28), Raisio (saldoluku 24) ja Parainen (saldoluku 11).

4.6. Peruspalveluiden toimivuudessa on suuria eroja kuntien välillä

Peruspalvelujen taso on säilynyt maakunnassa lähes viime vuoden tasolla, kun peruspalvelujen toimivuutta arvioiva saldoluku 50 on laskenut yhden yksikön viime vuodesta.

Parhaaksi peruspalveluiden toimivuus on arvioitu Loimaan seudulla, jossa saldoluku 58 on myös noussut eniten, 15 yksikköä, viime vuodesta. Turun seudulla peruspalveluiden toimivuutta kuvaava saldoluku on 52 eli sama kuin viime vuonna. Myös Salon seudulla peruspalveluiden toimivuus on pysynyt lähes viime vuoden tasolla, kun saldoluvussa 51 on 1 yksikön lasku viime vuoteen. Vakka-Suomessa peruspalveluiden toimivuuden arvioidaan heikentyneen ja saldoluvussa 56 on 10 yksikön lasku viime vuoteen. Niin ikään Turunmaalla tilanne näyttää viimevuotista selvästi heikommalta, kun saldoluvussa 36 on 18 yksikön lasku viime vuoteen verrattuna.

Kymmenen eniten vastauksia keränneen kunnan vertailussa peruspalveluiltaan paras kunta yrittäjien arvioissa on tänä vuonna Naantali saldoluvulla 84. Vain kaksi muuta kuntaa nousevat peruspalveluiden toimivuusarvioissa yli maakunnan keskimääräisen tason – Kaarina saldoluvulla 78 ja Lieto saldoluvulla 77. Alle maakunnan keskitason jäävät Salo, Raisio ja Laitila (saldoluku 48), Turku (saldoluku 39), Uusikaupunki (saldoluku 36), Parainen (saldoluku 26) ja Loimaa (saldoluku 24).

5. Ajankohtaiskysymykset

Vuoden 2020 Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen vuosittain vaihtuvissa ajankohtaiskysymyksissä selvitettiin muun muassa työvoiman saatavuuden kehittymistä, ilmastonmuutoksen vaikutuksia yritystoimintaan, yritysten toimintaan vaikuttavia toimintaympäristötekijöitä ja ajankohtaisia ilmiöitä sekä yrittäjien mielestä tärkeimpiä maakunnallisia edunvalvontakysymyksiä. Nämä tulokset esitellään tässä raportissa ja loput Maakuntaennusteen ajankohtaiskysymysten tulokset julkistetaan tammikuun lopussa järjestettävässä Varsinais-Suomi Kasvuun 2020 -seminaarissa.

5.1. Joustavuuden lisääminen työsuhteissa parantaisi työvoiman saatavuutta

Varsinais-Suomen Maakuntaennusteen vastaajista 38 prosenttia arvioi, että työvoiman saatavuus on heikentynyt viime vuodesta ja 27 prosenttia sanoo, ettei siinä ole tapahtunut

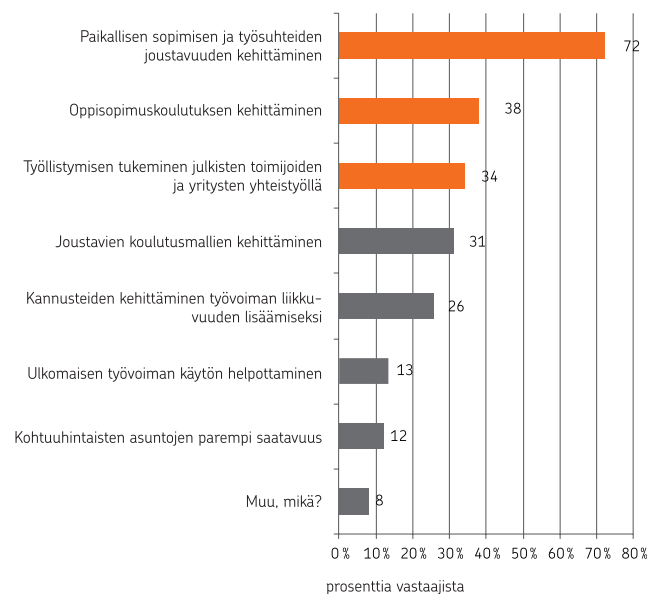
muutosta. Vain 6 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että työvoiman saatavuus on parantunut. Kolmannes vastaajista ei osaa arvioida työvoiman saatavuudessa tapahtunutta muutosta.

Varsinaissuomalaisen yrittäjien mielestä kolme tärkeintä tekijää, joilla voitaisiin edistää työvoiman saatavuutta ovat paikallisen sopimisen ja työsuhteiden joustavuuden kehittäminen (72 % vastaajista), oppisopimuskoulutuksen kehittäminen (38 % vastaajista) sekä työllistymisen tukeminen julkisten toimijoiden ja yritysten yhteistyönä (34 % vastaajista). Vähiten merkittävänä pidetään kohtuuhintaisten asuntojen parempaa saatavuutta (12 % vastaajista).

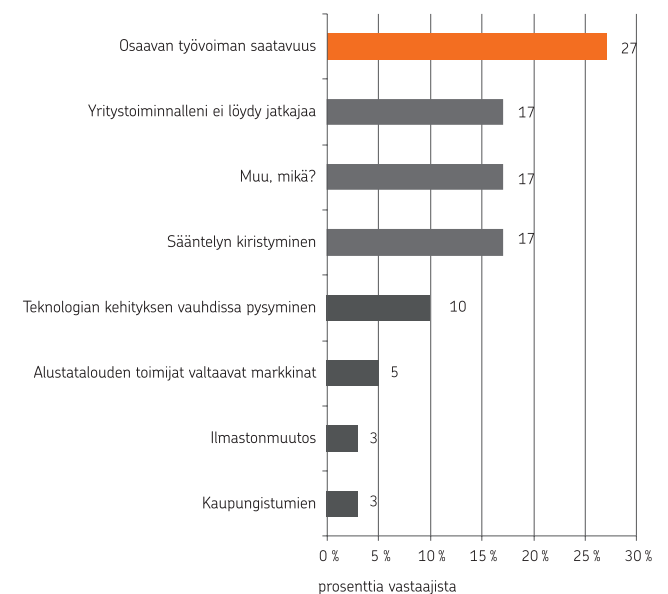
5.2. Ilmastonmuutos ei huoleta varsinaissuomalaisia yrittäjiä

Varsinaissuomalaiset yrittäjät nostavat suurimmaksi tulevien vuosien uhkatekijäksi osaavan työvoiman saatavuuden, kun lähes joka kolmas vastaajayritys pitää sitä suurimpana

Työvoiman saatavuutta parhaiten edistävät asiat

Yritystoimintaani liittyvä suurin uhka tulevina vuosina

uhkana tulevina vuosina. Lähes joka viides vastaaja nostaa suurimmaksi uhaksi, ettei hänen yritystoiminnalleen löydy jatkajaa. Niin ikään noin viidennes pitää sääntelyn kiristymistä suurimpana uhkana. Noin viidennes vastaajista valitsi vastausvaihtoehdon muu. Näissä vastauksissa yrittäjät vastasivat, ettei mikään nouse suurimmaksi uhaksi tai esille nousi jo annettuja vastausvaihtoehtoja sekä yrityskohtaisia yksittäisiä tekijöitä.

Lähes puolet varsinaissuomalaisista yrittäjistä on sitä mieltä, että ilmastonmuutos ei ole vaikuttanut mitenkään heidän edustamansa yrityksen toimintaan. Viidennes vastaajista kertoo, että ilmastonmuutos on muuttanut hänen edustamansa yrityksen toimintaa ympäristöystävällisemmäksi ja noin joka kymmenes yritys arvioi, että ilmastonmuutos on lisännyt yrityksen kustannuksia. Niin ikään joka kymmennelle ilmastonmuutoksen merkittävin vaikutus on ollut se, että siitä on syntynyt uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Vastaajista 5 prosenttia sanoo, että ilmastonmuutoksen merkittävin vaikutus on ollut, että se on kiristänyt yrityksen toimintaedellytyksiä ja 4 prosenttia yrityksistä arvioi, että ilmastonmuutos on johtanut yrityksessä konkreettisiin toimiin päästöjen vähentämiseksi.

5.3. Digitalisaatio muokkaa eniten yritysten toimintaa

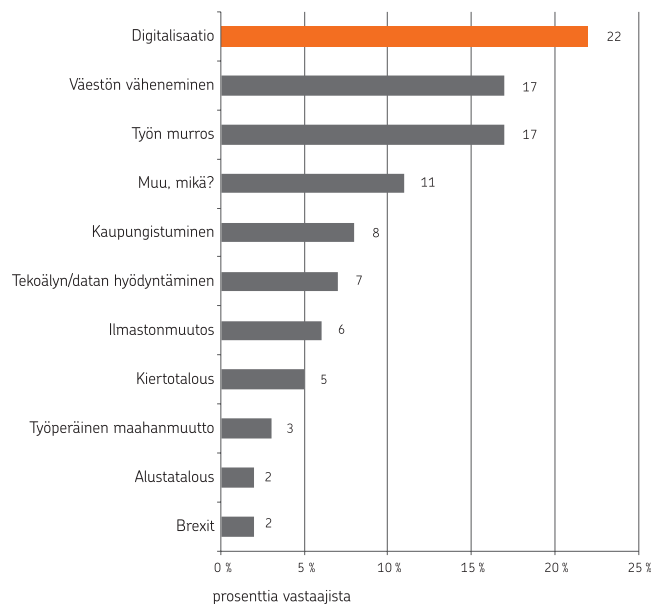
Varsinais-Suomen Yrittäjien jäsenyritykset arvioivat, että kolme eniten muutoksessa olevaa toimintaympäristötekijää ovat tulevaisuuden ennakoinnin vaikeutuminen (71 % vastaajista), kilpailun lisääntyminen (63 % vastaajista) ja teknologian hyödyntäminen (60 % vastaajista). Vähiten vaikuttavia toimintaympäristötekijöitä ovat kilpailun väheneminen sekä kauppasota ja lisääntyvät tuontirajoitukset.

Yrittäjät arvioivat, että eniten heidän yrityksensä toimintaan vaikuttava ajankohtainen ilmiö on digitalisaatio, jonka nosti eniten toimintaan vaikuttavaksi tekijäksi reilu viidennes vastaajista. Väestön väheneminen ja työn murros olivat kumpikin vajaan viidenneksen mielestä eniten yrityksen toimintaan vaikuttava ajankohtainen ilmiö. Vähiten vaikutuksia nähtiin olevan alustataloudella ja Brexitillä.

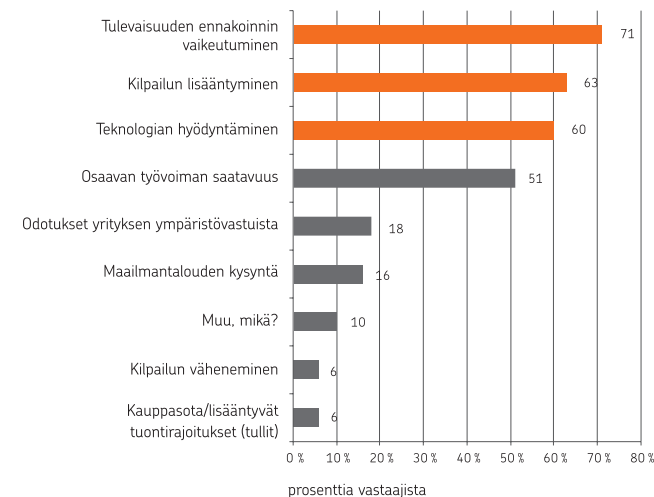
5.4. Yrittäjät haluavat panostaa osaamisen varmistamiseen Varsinais-Suomessa

Varsinaissuomalaiset yrittäjät nostavat tärkeimmäksi maakunnalliseksi edunvalvontakokonaisuudeksi osaamisen varmistamisen ja osaavan työvoiman. Tätä pitää tärkeimpänä maakunnallisena edunvalvonta-asiana 56 prosenttia vastaajista. Kolmen tärkeimmän tekijän joukkoon nousevat myös kuntien elinvoiman edistäminen, jota pitää tärkeimpänä edunvalvontakokonaisuutena 52 prosenttia vastaajista ja Turun lentokentän elinvoima, jonka tärkeimmäksi asiaksi nostaa 44 prosenttia vastaajista eli peräti 13 prosenttiyksikköä enemmän kuin Tunnin juna -hankkeen merkityksen. Korkealle edunvalvontakokonaisuuksista nousee myös yrittäjyyskasvatus, jonka nostaa tärkeimmäksi asiaksi 41 prosenttia vastaajista. Vähiten yrittäjät panostaisivat maakunnan hiilineutraaliuden saavuttamiseen vuoteen 2030 mennessä.

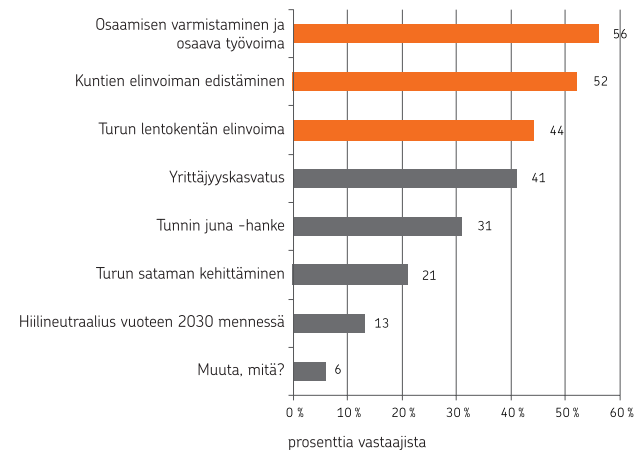
Yritykseni toimintaan eniten vaikuttava ajankohtainen ilmiö

Eniten muutoksessa olevat toimintaympäristötekijät

Tärkeimmät maakunnalliset edunvalvontakokonaisuudet

Landskapsprognosen för Egentliga Finland 2020

Ekonomi fortsätter växa i Egentliga Finland

Resultaten in Landskapsprognosen för Egentliga Finland för 2020 visar att företagen i landskapet inför detta år ser fram mot förbättrad omsättning, lönsamhet, ökande personal samt investeringar, trots att de uppskattar att tillväxten kommer att avmattas något jämfört med förra året.

744 företagare, det vill säga 10,2 procent av dem som fick den enkät som Landskapsprognosen för Egentliga Finland för 2020 baserar sig på besvarade den.

Profilsammanställning av de företag som deltar i landskapsprognosen för 2020:

(Förändringen i procentenheter från föregående år inom parentes)

Läge:

Åboregionen	62 %	(-1)
Saloregionen	13 %	(-1)
Nystadsregionen	10 %	(+2)
Loimaaregionen	9 %	
Åboland	7 %	(+1)

Bransch:

Tjänsteproduktion	45 %	
Handel	14 %	(-2)
Byggnadsbransch	18 %	(+1)
Industri	11 %	(+1)
Transport	6 %	
Lantbruk, fiske och viltnäring	3 %	
Informationsteknik	3 %	

Antal anställda:

Enpersons företag	35 %
Mycket små företag (2-9)	49 %
Små företag (10-49)	13 %
Medelstora och stora företag (50-)	3 %

Saldovärdet för företagens i Egentliga Finland förväntningar på sin omsättning ligger nu på 29, och har således minskat med 5 enheter sedan i fjol. Fortfarande uppskattar ändå de flesta företagarna att omsättningen kommer att stanna minst på samma nivå som ifjol, medan endast 14 procent uppskattar att deras omsättning kommer att minska. Företagarnas förväntningar på sin lönsamhet ligger med ett saldovärde på 20 på i stort samma nivå som i fjol, med en minskning med endast en enhet. I år uppskattar en 2 procentenhet större andel av företagarna än i fjol att deras lönsamhet kommer att förbättras. Förväntningarna på företagens personalutveckling uppvisar i år ett saldovärde på 9, vilket innebär en minskning från i fjol med 4 enheter, men trots det bedömer endast 7 procent av alla som besvarade enkäten att de kommer att minska sin personal under detta år. Företagarna i Egentliga Finland ställer sig även nästan lika positiva som i fjol till förväntningar på inves-

teringar inom företagen. Saldovärdet för investeringsutvecklingen ligger i år på 5, vilket innebär en minskning med en enhet från värdet i fjol. Fortfarande uppskattar nästan en fjärdedel av företagarna att de kommer att öka sina investeringar i år. Trots att tillväxtförväntningarna inom företagen i Egentliga Finland visar på en något sjunkande trend förefaller det ändå som att företagarna tar emot det nya verksamhetsåret i mycket goda stämningar.

De flesta av de företagare som ser fram emot ökande omsättning finns i år i Loimaaregionen och i Åboland. I en saldovärdesjämförelse visar det sig att Åboland i år med sitt saldovärde på 37 (en minskning med 14 enheter från i fjol) går förbi Loimaaregionen, med saldovärde på 33 (en ökning med 12 enheter från i fjol). Åboregionens saldovärde på 31, och Saloregionens dito på 26 minskar i år båda med 6 enheter från i fjol. Inom förväntningarna på företagens omsättningsutveckling uppvisar Nystadsregionen i år ett saldovärde på 13 (en minskning med 4 enheter från i fjol), och stannar därmed på en klart lägre nivå än i de övriga delregionerna.

De flesta av de företagare som ser positivt på tillväxt i företagen finns i år i Åboregionen, där saldovärdet på 23 (en minskning med en enhet från i fjol) är det högsta inom landskapet. Loimaaregionens saldovärde på 17 (en ökning med 12 enheter från i fjol) uppvisar den kraftigaste ökningen i jämförelse mellan delregionerna. Saloregionens saldovärde ligger på 17 (en ökning med 5 enheter från i fjol). I Åboland landar saldovärdet för företagens tillväxtförväntningar på 19 (en minskning med 15 enheter från i fjol), och i Nystadsregionen på 13 (en minskning med 8 enheter från i fjol).

Positivast förhåller man sig i år, liksom i fjol, till personalutvecklingen inom företagen i Loimaaregionen, med ett saldovärde på 21 (en ökning med 5 enheter från i fjol). Även i Åboland har dessa förväntningar stigit för i år, med ett saldovärde på 14 (en ökning med 7 enheter från i fjol), och delregionen uppvisar alltså de näst högsta förväntningarna inom hela landskapet. Personalantalet förväntas fortsätta att öka även inom företagen i Åboregionen, där saldovärdet i år landar på 9 (en minskning med 7 enheter från i fjol) och i Saloregionen, där saldovärdet i år stannar på 7 (en minskning med 4 enheter från i fjol). Nystadsregionens saldovärde på -2 (en minskning med 9 enheter från i fjol) antyder generellt sett en personalminskning i företagen i Nystadsregionen.

Även när vi betraktar företagens investeringsavsikter hittar vi år de positivaste stämningarna hos företagarna i regionerna Loimaa och Åboland. Loimaaregionens saldovärde för företagens investeringsavsikter står i år på 12 (en ökning med 20 enheter från i fjol), och i Åboland på 13 (oförändrat saldovärde från i fjol). Inom Åboregionen ligger saldovärdet för företagens investeringsavsikter på 7 (en minskning med 2 enheter från i fjol), medan saldovärdet i Saloregionen sjunker till -1 (en minskning med 3 enheter från i fjol), och i Nystadsregionen till -2 (en minskning med 6 enheter från i fjol), vilket förefaller tala för en sjunkande totalinvesteringsgrad i jämförelse med förra året.

IT-branschen har i år betydligt högre ställda förväntningar på företagens omsättningsutveckling än de övriga branscherna, men saldovärdena är trots allt positiva inom samtliga branscher. Bland samtliga branscher vi undersökt har i år handelsbranschen den största saldovärdesökningen beträffande förväntningar på företagens omsättningsutveckling. IT-branschen ser i år även klart mer positivt på årets utvecklingsutsikter som gäller lönsamhet, personalantal, och investeringsavsikter än de andra branscherna. De saldovärden som beskriver investeringsavsikter är i år positiva inom alla branscher, förutom inom lantbruket, fisket och viltnäringen.

När man betraktar företagens förväntningar på hur omsättningen kommer att utvecklas kan man i år se en klar tudelning, med stigande förväntningar på årets omsättningsutveckling bland ensamföretagare och företag som sysselsätter mer än 50 anställda, och sjunkande dito i företag som sysselsätter 2-9 och 10-49 personer. Trots det ligger omsättningsförväntningarna höga bland företag som sysselsätter 10-49 personer, och i om man jämför företagen enligt storlek ligger de som sysselsätter 10-49 personer näst högst i rang. Företagen med mer än 50 anställda kliver liksom i fjol in i det nya verksamhetsåret med de mest positiva stämningarna, och inte ett enda av dessa förutser sjunkande omsättning. De företagare som besvarade enkäten förutspår att i genomsnitt 603 nya arbetsplatser kommer att skapas under detta år. Ställt i relation till samtliga medlemsföretag i Företagarna i Egentliga Finland innebär detta tusentals nya arbetsplatser inom de små och medelstora företagen.

I år anger 51 procent av de företag som övervägser extern finansiering att de kommer att ansöka om banklån. I år anger 51 procent av de företagare som planerar investeringar att de kommer att klara av investeringarna med företagets egna inkomstfinansiering, och 33 procent med en kombination av inkomstfinansiering och lånefinansiering.

Andelsbankernas har år efter år en betydande position som företagsbanker. I år nämner 52 procent av alla som besvarade enkäten. Andelsbanken som företagens primära bankpartner. Andelsbankerna är därmed tydligt de Egentliga Finländska företagens primära bankpartner. Företagens viktigaste skadeförsäkringsbolag är LokalTapiola, Pohjola Försäkring och If.

De tre viktigaste faktorerna vid företagens val av bankpartner är den personliga bankservicens kvalitet, bankens pålitlighet och flexibilitet, samt bankens lokala anknytning. De tre viktigaste faktorerna vid val av skadeförsäkringsbolag är den personliga servicens kvalitet, smidigt ersättningsförfarande, och priset på försäkringstjänsterna.

Av företagen i Egentliga Finland uppskattar 58 procent att företagsklimatet i den egna kommunen är gott eller utmärkt. Företagsklimatets saldovärde ligger i år på 49. Åboregionen bedöms liksom i fjol ha det bästa företagsklimatet. Bland kommunerna vinner Lundo i år tävlingen om det bästa företagsklimatet.

Samarbetet mellan kommun och företag har förbättrats något i hela landskapet. Liksom i fjol bedömer 46 procent av alla som besvarade enkäten att samarbetet är utmärkt eller gott. Saldovärdet på 35 innebär en ökning med två enheter från i fjol. Loimaaregionen bedöms i år ha det bästa samarbetet mellan kommun och företag, och bland kommunerna kilar i år Nådendal och Lundo i täten för samarbete mellan kommun och företag.

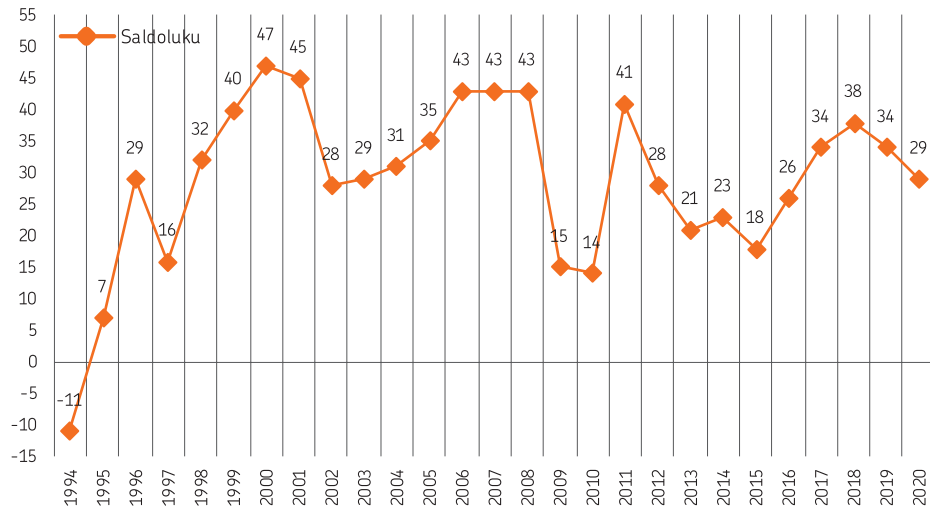
Av alla företagare som besvarade landskapsprognosen för Egentliga Finland uppskattar 38 procent att tillgången på arbetskraft har försämrats sedan i fjol, medan 27 procent bedömer att situationen är oförändrad. Företagarna i Egentliga Finland anser att de tre viktigaste faktorerna för att främja tillgången på arbetskraft vor lokala förhandlingar och mer flexibilitet i arbetsförhållanden, utveckling av läroavtalsutbildningen, samt stöd för sysselsättning i samarbete mellan offentliga aktörer och företag.

Medlemsföretagen i Företagarna i Egentliga Finland bedömer att de tre mest föränderliga faktorerna för verksamhetsomgivningen i framtiden kommer att vara en svårare förutsägbarhet, en ökande konkurrens och utnyttjandet av teknologi. Bland de aktuella fenomen som påverkar företagens verksamhet anses digitaliseringen spela den viktigaste rollen.

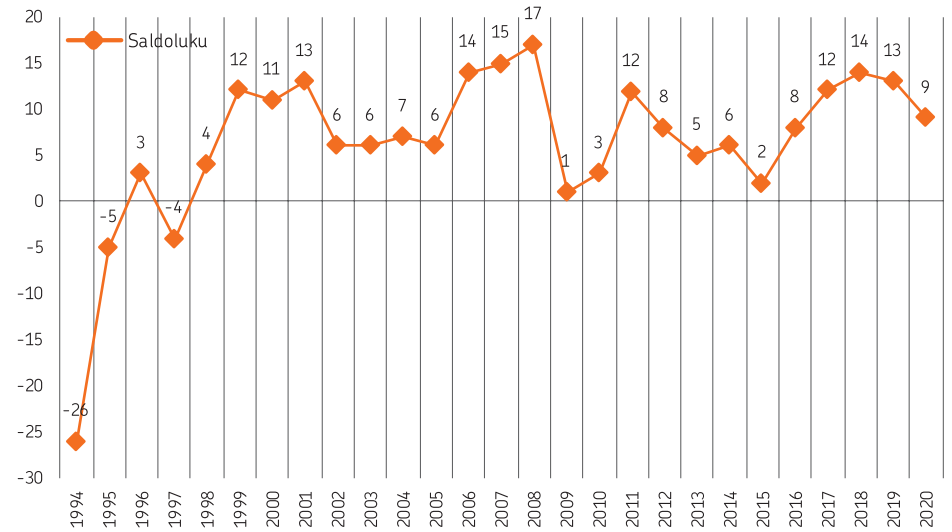
Företagarna i Egentliga Finland lyfter fram kompetenssäkring och kompetent arbetskraft som landskapets viktigaste intressebevakningshelhet. Med bland de tre viktigaste faktorerna hittar vi även främjande av livskraften för kommuner och Åbo flygplats.

Varsinaissuomalaisten yritysten talouskehitysodotukset vuosina 1994–2020

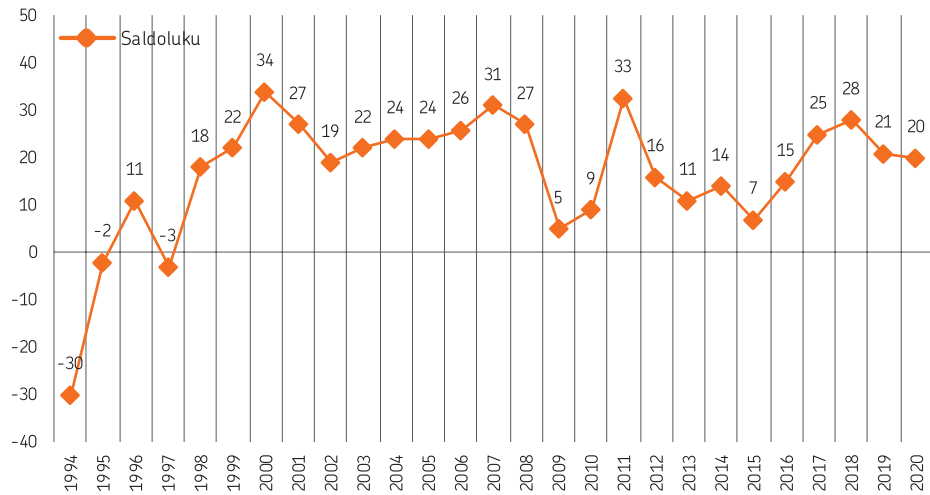
Liikevaihto-odotukset 1994–2020

Henkilöstön määrän odotukset 1994–2020

Kannattavuusodotukset 1994–2020

Investointiaikeet 1994–2020

